"कृषि, स्वास्थ्य, शिक्षा, पर्यटन र रोजगार, के.आई.सिंह विकास निर्माणको आधार"

पाँचवर्षे रणनीतिक योजना

(आ.व.२०८१/८२ देखी २०८५/८६ सम्म)

के.आई.सिंह गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

वायल,डोटी

के.आई.सिंह गाउँपालिका
K.I.Singh Rural Municipality
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
Office of the Rural Municipal Executive
वायल, डोटी
Wayal, Doti
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल
Sudurpachim Province,

प.सं: २०८०/०८१
चलानी नं:

मन्तव्य

दिर्घकालिन सोच २१०० अनुसार "समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली" नारालाई साकार पार्न सोहौं पञ्चवर्षिय योजना २०८१/०८२ देखी २०८५/०८६ तर्जुमा गरीएको छ। सोहौं योजनाले "सुशासन, सामाजिक न्याय र समृद्धि" हासिल गर्ने सोच राखेको छ। सो सोच बमोजिम अघि बढ्न गाउँपालिका भित्रका रोजगारीमा संलग्न हुन चाहने व्यक्तिहरुलाई मध्यनजर गर्दै आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धन गर्नु, स्थानीय जनशक्तिको विकास र परिचालनका साथ उपलब्ध ज्ञान, सीप, पूँजी तथा प्रविधी, पूर्वाधार लगायतका श्रोतहरुको प्रयोगबाट उत्पादन र उत्पादकत्वको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता अभिबृद्धि गर्दै जानुपर्ने देखिन्छ। अर्कोतिर गुणस्तरीय मानव पूँजीको निर्माण, उद्यमशील कार्यसंस्कृतिको विकास गर्नुपर्ने आजको आवश्यकता हो भने अर्कोतर्फ बिद्यमान श्रम, श्रोत र मानव पूँजीको प्रभावकारी र महत्तम उपयोगका साथ स्थानीय आर्थिक विकासको जगलाई मजबुत पार्दै लानुपर्ने जरुरी देखिन्छ। नागरिकको स्वच्छ, शिक्षित, मर्यादित र उच्च जीवस्तरको सुखी नागरिकको बसोवास भएको गाउँपालिका निर्माणको लागि गरिबी निवारण र आर्थिक सामाजिक समानता सहितको न्यायपूर्ण समाज निर्माणको चाहनालाई पूरा गर्ने महत्वपूर्ण माध्यम भनेको आर्थिक समृद्धि हो।

गाउँपालिका भित्र सम्पादन गरिने कार्यहरुलाई सरल, सहज र प्रभावकारी बनाउनको लागि रोजगार सेवा केन्द्र लगायत अन्य विषयगत शाखाको उत्तिकै महत्व तथा जिम्मेवारी रहेको देखिन्छ।आर्थिक समृद्धि हासिल गर्न स्थानीय तहमा रोजगारीका पर्याप्त अवसरहरुको सृजना गरी उपलब्ध जनशक्तिको महत्तम उपयोग गर्दै आर्थिक विकासमा दरिलो योगदान पुर्याउन, गाउँपालिकामा मानव पूँजीको निर्माण तथा बिद्यमान मानव पूँजीको सम्भावनाको पूर्ण उपयोगका साथ आगामी ५ बर्ष गाउँपालिकाका योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई यस रणनीतिसंग सामन्जस्यता कायम गरी उत्पादनमुलक रोजगारी सिर्जनातर्फ केन्द्रित गर्न तथा आर्थिक उपलब्धि हासिल गर्नेतर्फ केन्द्रित गराउनका लागि यो रणनीतिक योजना तर्जुमा गरि कार्यान्वयनमा ल्याउन लागिएको हो। यसलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न स्पष्ट समय सिमा सहितको कार्ययोजना समेत समावेश गरीएको छ।

यो पञ्चवर्षिय रोजगार रणनीतिक योजना तयार गर्ने कार्यमा आफ्नो अमूल्य सुझाव प्रदान गरी सहयोग गर्ने शिक्षक,बुद्धिजीवी, सरोकारवाल पक्ष, जनप्रतीनिधिहरु ,गाउँपालिकाका सम्पूर्ण शाखा प्रमुख तथा कर्मचारीहरु तथा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रुपमा योगदान पुर्याउनु हुने सम्पूर्ण महानुभावहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु।

लोकेन्द्र बहादुर शाही
गाउँपालिका अध्यक्ष

असार, २०८१

विषय सूची

कार्यकारी सारांश

खण्ड-१ रणनैतिक सन्दर्भ (Strategic Context) १

१.१ पृष्ठभूमि (Background) १

१.१.१ रोजगारी सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था २

१.१.२ रोजगारीको वर्तमान अवस्था ३

१.२ रोजगार रणनीतिको आवश्यकता/औचित्य ३

१.३ अध्ययन पद्धति ४

१.४ अध्ययनको क्षेत्र ५

१.५ सीमाहरु ५

१.६ रणनीतिक योजनको स्वरुप ७

खण्ड-२ वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण (Current situation Analysis ८

खण्ड-३ रणनैतिक विश्लेषण (Strategic Analysis) ११

खण्ड-४ रणनैतिक सवालहरु (Strategic issues) १२

खण्ड-५ दुरदृष्टि,ध्येय र उद्धेश्य (Long-term Vision, Mission and objective) १३

खण्ड-६ रणनैतिक लक्ष्यहरु (Strategies goals) १५

खण्ड-७ रणनैतिक स्तम्भ/ प्रमुख रणनीतिहरु (Major Strategies) १६

खण्ड-८ पाँच वर्षको रणनैतिक कार्ययोजना (Strategic Action Plan) १९

खण्ड-९ श्रोत परिचालन र बजेट व्यवस्थापन (Resource mobilization and budget management) २९

खण्ड-१० रणनीतिक योजनाको निर्देशक समिति,अनुगमन र मूल्यङ्कन सम्बन्धी व्यवस्था(Steering committee, Monitoring and Evaluation) ३०

खण्ड-११ जोखिम व्यवस्थापन (Risk Management) ३१

अनुसूचीहरु ३३

खण्ड -१

रणनैतिक सन्दर्भ (Strategic Context)

१.१ पृष्ठभूमि (Background)

नेपालको वर्तमान संविधान बमोजिम संघीय संरचना तीन तहको रहने व्यवस्था छ । संघ, प्रदेश र स्थानिय तह गरी तीनै तहका सरकारहरुलाई श्रम तथा रोजगारी सम्बन्धी संवैधानिक अधिकार प्राप्त छ । सबै तहका सरकारहरुले बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगार प्रदान गर्ने आवश्यक रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ । स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्र रोजगारीका सम्भावित अवसरहरुको पहिचान गरि रोजगारीको मागको प्रक्षेपण र आपूर्तिको अनुमान गरी माग र आपूर्ती बीच सन्तुलन कायम गर्न तथा रोजगारीका थप अवसरहरुको सिर्जना गर्न जरुरी रहेको छ । श्रम तथा रोजगारी अन्तरसम्बन्धित भएकोले मुलुकको समग्र आर्थिक अवस्था, रोजगारीका क्षेत्रमा हुने विकास, काम र श्रमिक प्रतिको हेर्ने दृष्टिकोणले पनि यस क्षेत्रलाई प्रभाव पार्ने गरेको देखिन्छ । देशमा उपलब्ध आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरुमा बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई आकर्षित गर्न काम प्रतिको सम्मान र कार्य गर्ने मर्यादित वातावरण सृजना गर्न सकिएमा देशको श्रम तथा रोजगारीका क्षेत्रमा नेपाली बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई नै संलग्न हुने अवस्था रहन्छ ।

नेपालमा प्रत्येक वर्ष करिब पाँच लाख थप श्रमशक्ति श्रम बजारमा प्रवेश गर्ने गर्दछन । नयाँ श्रमशक्तिको लागि पर्याप्त रोजगारीका अवसर सृजना हुन नसकेका कारण श्रमको माग र आपूर्ति बीच ठूलो अन्तर रहेको देखिन्छ । नेपालको आन्तरिक श्रम बजारको प्रशोचन क्षमता न्यून रहेको छ । श्रम बजारमा प्रवेश गर्ने व्यक्तिको संख्याभन्दा कमै मात्रामा रोजगारी सिर्जना हुने गरेको अवस्था छ । परिणामस्वरुप अतिरिक्त श्रमशक्ति वैदेशिक रोजगारीमा जान बाध्य हुने गरेका छन् । नेपालमा जातजातिका आधारमा कामको बाँडफाँड गरिएको हुनाले उपलब्ध आन्तरिक रोजगारीका कतिपय अवसरहरुमा सामाजिक प्रतिष्ठाका कारण युवाहरुलाई आकर्षण गर्न नसकेको अवस्था छ । देशमा आन्तरिक रोजगारीका अवसरलाई व्यवस्थापन गर्न नसकिदा दैनिक करिब १५०० व्यक्ति वैदेशिक रोजगारीमा जाने गरेको देखिन्छ । औसतमा ६० प्रतिशत भन्दा बढी घरधुरीबाट कोही न कोही व्यक्ति वैदेशिक रोजगारीमा रहेको देखिन्छ । नेपालको आन्तरिक श्रम बजारमा श्रमिकको माग आपूर्ति गर्न आवश्यक पर्ने श्रमिकको संख्या, ज्ञान, सीप, योग्यता र अनुभवको आधारमा सीपमूलक श्रमशक्तिको विकास गर्न स्थानीय तहको भूमिका महत्त्वपूर्ण हुने देखिन्छ ।

यस गाउँपालिकामा आन्तरिक रोजगारीका सम्भावित अवसरहरु सृजनामा अहम् भूमिका निर्वाह गर्न सक्ने मुख्य सम्भावित क्षेत्रहरु कृषि क्षेत्र, निर्माण क्षेत्र, उत्पादन क्षेत्र, यातायात क्षेत्र, पर्यटन क्षेत्र, उद्यमशीलता विकास र सीप तथा क्षमता विकास हुन् । उक्त क्षेत्रहरुमा के कति लगानी गर्दा वा के कति लगानी वृद्धि गर्दा आन्तरिक रोजगारी अवसरहरु अधिक रुपमा वृद्धि गर्न सकिन्छ । गाउँपालिकाले के केस्तो रणनीति अपनाउँनु पर्छ वा कुन क्षेत्रलाई मुख्य प्राथमिकतामा राख्नु पर्छ । सम्भावित रोजगारीका क्षेत्रहरुमा गरिएको लगानीलाई प्रभावकारी रुपमा परिचालन गर्न सकेमा दीर्घकालमा त्यसले आन्तरिक रोजगारीमा के कस्तो योगदान गर्न सक्छ, त्यसको आंकलन गर्न जरुरी रहेको छ ।

नेपालमा बढदै गएको बेरोजगारी दरमा कमी ल्याउन स्थानीय स्तरमा कृषि, वन, पर्यटनमा आधारित उद्योगधन्दा कलकारखानाको माध्यमबाट थप रोजगारीका अवसरहरु सृजना गर्नु पर्दछ । अदक्ष तथा सीप नभएका बेरोजगार युवाहरुलाई सीपमूलक तालिमको माध्यमबाट दक्ष एवं सीपयुक्त जनशक्ति तयार गरी उद्योग तथा कलकारखानाहरुमा आपूर्ति गरी औधोगिक उत्पादनमा वृद्धि गर्नुको साथसाथै लघु, घरेलु तथा साना उद्योगहरुको माध्यमबाट स्थानीय स्तरमा उपलब्ध श्रम, सीप, स्रोत र साधनको अधिकतम् परिचालन तथा उपयोग गरी स्थानीय तहभित्रै स्वरोजगारी वा रोजगारीका थप अवसरहरु सिर्जना गर्नु आवश्यक रहेको छ ।

यस गाउँपालिकामा हुने विभिन्न निर्माण क्षेत्रहरुमा आवश्यक दक्ष जनशक्तिको रुपमा काम गर्ने ईलेक्ट्रिसीयन, प्लम्बर, पेन्टर, कारपेन्टर, मैसन, केश कटर र विद्युतिय सामाग्री मर्मत लगायत अन्य श्रमिक मजदुरहरु मध्ये अधिकांश भारतीय मुलुकका रहेका छन्। यी क्षेत्रमा नेपाली श्रमिक मजदुरहरु अदक्ष कामदारको रुपमा काम गर्ने गर्दछन् । यस क्षेत्रमा रोजगारीका सम्भावनाहरु प्रशस्त रहेकोले बजार मागको आधारमा दक्ष, सीपयुक्त जनशक्ति तयार गरी बजारमा दक्ष जनशक्तिको आपूर्ति गरी भारतीय मुलुकका श्रमिक मजदुरहरुलाई विस्थापित गर्दै जानु पर्ने देखिन्छ ।

सुदूरपश्चिम प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाहरु मध्ये एक हो डोटी जिल्ला । डोटी जिल्लामा रहेका नौ स्थानीय तहहरु मध्येको एक स्थानीय तह हो । के.आई.सिंह गाउँपालिका साविकका दुर्गामाण्डौ, रानागाउँ, तिखात्तर, भूमारजमाण्डौ र बासुदेवी गा.वि.स. मिलेर बनेको हो । यस पालिकामा हाल ७ वटा वडा कार्यालयहरु रहेका छन् । १२७ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा फैलिएको पालिकामा खोलानला, नदि, पहाडी भू-भागले ओगटेको छ । यसको पूर्वमा अछाम र बोगटान फुडसिल गाउँपालिका, पश्चिममा बडीकेदार गाउँपालिका र शिखर न.पा., उत्तरमा दिपायल शिलगढी न.पा.र शिखर न .पा. र दक्षिणमा बोगटान फुडसिल गाउँपालिका रहेको छ । यसको शालाखाला अधिकतम तापक्रम ३० डिग्री र न्यूनतम तापक्रम १० डिग्री रहेको पाइन्छ । नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषदको निर्णयबाट मिति २०७३/१२/०१ गतेको निर्णयबाट यस पालिकाको स्थापना भएको हो । यो समुद्री सतहदेखि १३८७.४५ मिटरको उचाईमा रहेको छ भने देशको संघिय राजधानी काठमाण्डौबाट करिव ८५० कि.मि.को दुरीमा रहेको छ ।

गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र निजी, सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रहरुमा सिर्जना हुन सक्ने रोजगारीका अवसरहरुको पहिचान गरि नाक्सांकन गर्न जरुरी छ। पहिचान भएका क्षेत्रहरुमा के कस्तो प्रकृतिको श्रमिक कति संख्यामा आवश्यक छ र त्यस्तो श्रमिकको उपलब्धताको अवस्था के छ। श्रमिकहरुको ज्ञान, सीप तथा क्षमता र बजारको मागका आधारमा आवश्यक पर्ने सीप वा दक्षताको अनुमान गरि माग र आपूर्ति बीच सन्तुलन कायम गर्नु पर्दछ । स्थानीय तहले जनसांख्यिक विवरण, रोजगारीको अवस्था र रोजगारी सिर्जना हुन सक्ने क्षेत्र तथा संख्या पहिचान गरी रोजगारीको सम्भव्यता, सीप विकास, रोजगार गन्तव्यको नक्सांकन, आप्रवासन तथा स्वरोजगारमूलक क्रियाकलाप लगायतको विश्लेषण सहितको स्थानीय रोजगार रणनीति तर्जुमा गर्नु अपरिहार्य रहेको देखिन्छ। रोजगार रणनीतिले स्थानीय तहमा रोजगारीको क्षेत्रमा रहेका अवसर तथा सम्भावनाको पहिचान, समस्याहरुको निदान र रोजगारी सिर्जनाका नवीनतम उपाय एवं विधिहरुको विकास गर्न सहयोग पुग्नेछ ।

१.१.१ रोजगारी सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

नेपालको संविधान, २०७२ को धारा ३३ मा रोजगारीको हक र धारा ३४ मा श्रम सम्बन्धी हकलाई मौलिक हकको रुपमा समेटिएको छ । रोजगारीको हकमा प्रत्येक नेपाली नागरिकलाई रोजगारीको हक र रोजगारीको छनौट गर्न पाउने हक हुनेछ भनिएको छ। संविधानको धारा ५१ को खण्ड (झ) मा श्रम र रोजगार सम्बन्धी नीति समावेश गरिएको छ । जसमा सबैले काम गर्न पाउने अवस्था सुनिश्चित गर्दै देशको मुख्य सामाजिक आर्थिक शक्तिको रूपमा रहेको श्रमशक्तिलाई दक्ष र व्यावसायिक बनाउने र स्वदेशमा नै रोजगारी अभिवृद्धि गर्ने, श्रमिकको आधारभूत अधिकार सुनिश्चित गर्दै सामाजिक सुरक्षा प्रत्याभूत गर्ने, बालश्रम लगायत श्रम शोषणका सबै रुपको अन्त्य गर्ने, श्रमिक र उद्यमी व्यवसायी बीच सुसम्बन्ध कायम गर्ने, वैदेशिक रोजगारीबाट आर्जन भएको पूँजी, सीप, प्रविधि र अनुभवलाई स्वदेशमा उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगाउन प्रोत्साहन गर्ने नीति अंगिकार गरेको छ। प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको हक सुनिश्चित गर्न, क्षमता अनुसारको रोजगारी छनौट गर्ने अवसर प्रदान गर्न तथा रोजगारीको शर्त, अवस्था तथा बेरोजगार सहायतता प्रदान गर्न रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५ तथा रोजगारीको हक सम्बन्धी नियमावली, २०७५ जारी भई कार्यान्वयनमा रहेको छ । रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५ मा बेरोजगार ब्यक्तिलाई न्यूनतम् एक सय दिनको रोजगारीको व्यवस्था गरिएको छ।

मुलुकको जनशक्तिलाई अन्तराष्ट्रिय बजारको माग अनुरुप ज्ञान र सीप प्रदान गरि दक्ष, क्षमतावान र प्रतिस्पर्धी श्रमशक्तिको रुपमा विकास गर्दै उनीहरुको प्रवेशलाई सुरक्षित, व्यवस्थित र मर्यादित बनाउने उद्देश्यका साथ वैदेशिक रोजगार नीति, २०६८ कार्यान्वयन भई रहेको छ। नेपालमा उपलब्ध श्रमशक्तिलाई प्रतिस्पर्धी बनाई सक्षम श्रम बजारको माध्यमद्वारा उत्पादनशील, मर्यादित एवं सुरक्षित रोजगारीमा संलग्न गराई राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई सबल र गतिशील बनाई गरिबी निवारणमा योगदान पुर्याउने दुरदृष्टि रहेको राष्ट्रिय रोजगार रणनीति, २०७१ कार्यान्वयनमा रहेको छ । पन्ध्रौ योजनाले सबै नागरिकलाई मर्यादित र उत्पादनशील रोजगारीका अवसरको उपलब्धता गराउने सोंचका साथै उत्पादनशील क्षेत्रमा रोजगारी अभिवृद्धि गरि बेरोजगारी दर तथा श्रमको अल्प उपयोगमा उल्लेख्य रुपमा कमी ल्याउने लक्ष्य राखेको छ।

१.१.२ रोजगारीको वर्तमान अवस्था

नेपाल श्रम शक्ति सर्वेक्षण, २०७४ अनुसार नेपालको बेरोजगारी दर ११,४ प्रतिशत रहेको छ भने पुरुषको र महिलाको बेरोजगारी दर क्रमशः १०.३ र १३.१ प्रतिशत रहेको छ। यसै गरी शहरमा ११.६ प्रतिशत र ग्रामीण क्षेत्रमा १०.९ प्रतिशत बेरोजगारी रहेको छ। नेपालको श्रमशक्ति सहभागिता दर ३८.५ प्रतिशत रहेको छ । यो दर शहरमा ४१.७ प्रतिशत र ग्रामीण क्षेत्रमा ३२.९ प्रतिशत रहेको छ। यसै गरी पुरुष र महिलाको श्रमशक्तिमा सहभागिता दर क्रमशः ५३.८ प्रतिशत र २६.३ प्रतिशत रहेको छ। रोजगारमा रहेको जनसंख्यालाई प्रदेश अनुसार हेर्दा सबैभन्दा बढी ४३.८ प्रतिशत बाग्मती प्रदेशमा र सबैभन्दा कम २४.१ प्रतिशत सुदुरपश्चिम प्रदेशमा रहेको छ । बेरोजगारी दरलाई प्रदेशगत रुपमा हेर्दा सबैभन्दा बढी सुदूरपश्चिम प्रदेशमा २०.१ प्रतिशत र सबैभन्दा कम बाग्मती प्रदेशमा ७ प्रतिशत रहेको छ । नेपालको सबै प्रदेशहरुमा बेरोजगारी दर फरक फरक रहेको देखिन्छ । यसको अर्थ सबै प्रदेशहरुमा रोजगारीका अवसरहरु पनि समान रुपमा रहेको देखिदैन। जसको परिणाम स्वरुप श्रम बजारको माग र आपूर्ति बीचको सन्तुलन समेत नभएको देखाउँछ । प्रदेश अनुसार श्रमशक्तिमा सहभागिता दर सबैभन्दा बढी बाग्मती प्रदेशमा ४७.१ प्रतिशत रहेको छ भने सबैभन्दा कम सुदूरपश्चिम प्रदेशमा २७.३ प्रतिशत रहेको छ ।

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २०७३६ मध्ये पुरुष जनसंख्या ८९९० (४३.४ प्रतिशत) र महिला जनसंख्या ११७४६ (५६.६ प्रतिशत) रहेको छ। जसमध्ये १४ वर्ष वा सो भन्दा कम उमेर समूहका जनसंख्या ७७२१ (३७.२३ प्रतिशत), १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहका जनसंख्या १०९०८ (५२.६० प्रतिशत) र ६० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेर समूहका जनसंख्या २१०७ (१०.१६ प्रतिशत) रहेका छन्। के.आई.सिंह गाउँपालिकाको जनघनत्व १६३ रहेकोमा कुल परिवारको संख्या ४६८० रहेको पाईन्छ भने ६९.५ प्रतिशत साक्षरता दर रहेको छ ।

वि.सं. २१०० सम्म सबै नागरिकलाई मर्यादित र उत्पादनशील रोजगारीका अवसर उपलब्ध गराउने नेपाल सरकारको दीर्घकालीन सोंच रहेको छ भने तीव्र, दिगो र रोजगारमूलक आर्थिक वृद्धि गर्ने दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीति रहेको छ। पन्ध्रौ योजनाले आ.व. २०८०/८१ सम्ममा श्रमशक्ति सहभागिता दर ४९ प्रतिशत र वि.सं. २१०० सम्ममा ७२ प्रतिशत पुर्याउने लक्ष्य राखेको छ । त्यस्तै आ.व. २०८०/८१ सम्ममा रोजगारीमा औपचारिक क्षेत्रको हिस्सा ५० प्रतिशत र विसं २१०० सम्ममा ७० प्रतिशत पुयाउने लक्ष्य रहेको छ। हाल नेपालको बेरोजगारी दर ११.४ प्रतिशतलाई वि.सं. २१०० सम्ममा ३ प्रतिशतमा झार्ने सरकारको दीर्घकालीन लक्ष्य रहेको छ ।

१.२ रोजगार रणनीतिको आवश्यकता/औचित्य

के.आई.सिंह गाउँपालिकामा बढ्दो बेरोजगारीको समस्यालाई समाधानका लगि आन्तरिक रोजगारीका सिर्जना गरि बाध्यातमक वैदेशिक रोजगारीलाई निरुत्साहित गर्ने तथा रोजगारीका पर्याप्त अवसर सृजना नहुँदा वर्षेनी ठुलो संख्यामा युवाशक्ति रोजगारका लागि विदेशिनु पर्ने अवस्थालाई ध्यानमा राखि संविधानमै उल्लेख गरेको रोजगारीको हकको व्यवस्था लाई कार्यान्वयन गर्न विभिन्न नीति, ऐन, र कानूनहरु कार्यान्वयनमा रहेका छन । संविधान, ऐन तथा कानूनले निदिष्ट गरेका व्यवस्थालाई नागरिकको

जिवनस्तरमा सुधार गर्न तय गरिएका कार्यक्रमलाई अपेक्षित प्रभावकारी भएको पाइदैन। गाउँपालिकामा संचालित प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम यस स्थानीय तहमा पनि विगत ५ वर्ष देखि कार्यान्वयनमा रहेको छ। त्यस्तै रोजगारी सिर्जना हुने अन्य कार्यक्रम पनि रहेका छन तर स्थानीय तहमा श्रोत साधनलाई एकिकृत गरि परिचालन गरिएमा नागरिकलाईलाई रोजगारीको हक सुनिश्चित गर्न मदत पुग्ने हुनाले रणनीति आवश्यक हुन पुगेकोछ।

१.३ अध्ययन पद्धति

क) बिद्यमान जनशक्तिको र आवश्यक जनशक्तिको पहिचान

गाउँपालिकामा बिद्यमान जनशक्तिको विवरण द्रुत लेखाजोखा विधीबाट पहिचान तथा संकलन गरिनेछ। यसका लागि लक्षित समूह छलफल स्थानीय तहका रोजगारदाता वा सम्भावित रोजगारदाता ब्यवसाय, उद्योग प्रतिष्ठानको स्थलगत भ्रमण तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरुसंग प्रश्नावलीको प्रयोग गरि विवरण संकलन गरिनेछ। यसका लागि स्थानीय तहको रोजगार रणनीति निर्माण सम्बन्धी मार्गदर्शन, २०८० को अनुसूची २ र ३ को सर्भेक्षण फारामको प्रयोग गरिनेछ। यसबाट पालिकास्तरमा बिद्यमान जनशक्ति, उनीहरुको सीप तथा दक्षता, अनुभव आदिको पहिचान गर्ने र वर्तमान समय र आगामी बर्षहरुमा आवश्यक पर्नसक्ने जनशक्तिको अनुमानित संख्या, आवश्यक पर्न सक्ने सीप, ज्ञान तथा दक्षताको पहिचान गरिनेछ।

ख) योजनाको लक्ष्य, उद्धेष्य, नीति, रणनीतिको निर्धारण

यसका लागि गाउकार्यपालिका, अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, लगायतका सम्बन्धित सरोकारवाला निकायको जानकार ब्यक्तिहरु, बिद्यालयका प्रधानाध्यापक, सहकारीका प्रतिनिधी रोजगारदाताका प्रतिनिधी, बिषयगत शाखाका प्रमुखहरुको सुझावलाई संकलन गर्दै बिद्यमान कानुनी दस्तावेज,संघीय तथा प्रादेशिक तहका योजना, नीति, रणनीति, दीर्घकालीन लक्ष्य, राष्ट्रिय रोजगार नीति लगायतका श्रोत सामाग्रीहरुको अध्ययन गरी सोमा सामञ्जस्यता र अन्तर्सम्बन्धित रहेर राष्ट्रिय लक्ष्य तथा उद्धेश्य पूरा गर्नका लागि पक्षपोषण हुने गरी राणनीतिक योजनाको लक्ष्य, उद्धेश्य, नीति, रणनीतिहरुको निर्धारण गरिनेछ।

ग) बिद्यमान जनशक्ति र आवश्यक जनशक्ति बीचको फरक पहिचान

पालिकास्तरमा रहेको जनशक्ति र सीपको अवस्थाको जानकारी र भविष्यमा आवश्यक देखिएको जनशक्ति तथा सीपको विवरण बुंदा नं. क अनुसार प्रप्त गरी सोको अन्तर बिश्लेषण गरि सोको परिपूर्तिका लागि आवश्यक रणनीति, कार्ययोजना तथा श्रोत साधनको सिफारिस गरिनेछ।

घ) जनशक्ति योजना :

जनशक्ति फरक पहिचान पश्चात स्थानीय स्तरमा आवश्यक जनशक्तिको अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन जनशक्ति योजनाको तर्जुमा गरि जनशक्ति प्राप्तिको योजना निर्माण गरिनेछ।

ङ) श्रोतको अनुमान तथा प्रक्षेपण

स्थानीय तहमा चालु आ.व. र आगामी ५ बर्षसम्म आवश्यक पर्ने जनशक्ति विकास, स्वरोजगारी-रोजगारी सृजना, श्रम बजारको ब्यवस्थापन लगायतका क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने श्रोत र साधनको प्रक्षेपण सहितको रणनीति तर्जुमा गरिनेछ।

च) कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्यांकन संरचना निर्माण

योजनाको प्रभावकारिता यसको कार्यान्वयन पक्षमा निर्भर गर्ने हुँदा यसको लक्ष्य र उद्धेष्य र कार्ययोजना अनुसारको कृयाकलाप सञ्चालन गरिनु तथा सञ्चालित गतिविधीको नियमित अनुगमन र समय समयमा आवधिक समीक्षा मूल्यांकन एवं तथा देखिएका कमी कमजोरीहरुलाई सुधार गरि पुनः कार्यान्वयनमा ल्याउनका लागि एक संस्थागत संरचनाको निर्माण गरि काम, कर्तब्य र अधिकारको स्पष्ट ब्यवस्था गरिनेछ।

छ) **योजना कार्यान्वयन कार्ययोजना निर्माण**

योजनाको तर्कबद्ध खाका तयारी पश्चात श्रोत र साधनको सिमितता र कार्यक्रमको आवश्यकताको आधारमा बार्षिक कार्ययोजनाको निर्माण गरी सोही अनुसारको श्रोत र साधनको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

ज) **योजना समीक्षा तथा परिमार्जन**

योजनाको प्रभावकारी उपलब्धि हासिल गर्नका लागि समीक्षा तथा देखिएका कमी कमजोरीलाई सुधार गर्दै अघि बढ्नुपर्ने हुन्छ । जनअपेक्षा अनुसारको लक्ष्य र कृयाकलापहरुलाई सम्बोधन र समायोजन गरी समयानुकुल परिमार्जन, सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ । आर्थिक वातावरण तथा प्रविधीले ल्याएको परिवर्तनलाई पछयाउदै आर्थिक विकासका नयाँ नयाँ चुनौतिहरुको सम्बोधन गर्न र समृद्धिका नयाँ आयामहरुको पहिचान तथा अनुसरण गर्न तत्पर रहन गाउँपालिकालाई सक्षम गराउनका लागि सुधार र परिमार्जन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

१.४ अध्ययनको क्षेत्र

के.आई.सिंह गाउँपालिकाको रोजगार रणनितिले आन्तरिक रोजगारीको अवस्था सीप विकास तालिम तथा बैदेशिक रोजगार सम्बन्धी क्षेत्रको व्यवस्थित र तथ्यपरक अध्ययनसँग सम्बन्ध राख्दछ ।यस रोजगार रणनितिलका क्षेत्रहरु देहाए बमोजिम रहेका छन ।

क) कृषि क्षेत्र
ख) उद्योग
ग) पर्यटन क्षेत्र
घ) निर्माण क्षेत्र
ङ) उत्पादन क्षेत्र
च) सूचना प्रविधी क्षेत्र
छ) शिक्षा तथा स्वास्थ्य
ज) जलश्रोत, सिंचाई तथा उर्जा क्षेत्र

१.५ सीमाहरु

यस रणनीतिक योजनाको तयारीका क्रममा सम्भावना, अनुमानको बिशेष रुपमा ख्याल गरी भविष्यमा आउन सक्ने समस्या, चुनौतीहरुलाई सम्बोधन गर्नका लागि पूर्वसावधानीलाई महत्व दिई तयार गरिनेछ । सकेसम्म यथार्थको नजिक, बस्तुनिष्ठ र रोजगारमैत्री र जनअपेक्षा अनुसारका योजना निर्माणको लागि बिशेष ध्यान दिइएतापनि यसको तर्जुमा कार्यान्वयनको चरणमा समेत निम्नानुसारको सीमाहरु रहन सक्ने सम्भावनालाई नकार्न सकिदैन । ती सीमाहरु तपशिल अनुसार रहेका छन् :-

१) बाह्य वातावरणको अनिश्चितता

पालिकाको नियन्त्रणमा नरहने बाह्य वातावरण्को एक्काशी आउन सक्ने परिवर्तनले यसको प्रभावकारी योजना निर्माण र कार्यान्वयनमा समेत प्रभावित गर्ने गर्दछ । देशको आर्थिक अवस्थामा ठूलो परिवर्तन, प्रविधी र श्रम बजारमा आउन सक्ने उतार चढाव आदिले पनि योजना तर्जूमाको लक्ष्य र यसको कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता तथा उपलब्धिमा कमी आउन सक्ने देखिन्छ ।

२) गाउँपालिकाको प्राथमिकताको बिषयमा हुनसक्ने परिवर्तन

गरिबी एक अन्तर्सम्बन्धित विषय हो र गरिबीको कारक तत्व खराब आर्थिक अवस्था हो । गाउँपालिकाको अन्तिम लक्ष्य गरिबी निवारण र आर्थिक समृद्धिको प्राप्ति भएता पनि गाउपालिकाको प्राथमिकताका बिषयहरु परिवर्तन हुन

सक्ने हुँदा यो रणनीति कम प्राथमिकतामा पर्न जाने देखिन्छ । जस्तै चरम आर्थिक उतार चढाव, प्रकोपको तिब्र असर आदि कारण लगायतले गर्दा यस क्षेत्र कम प्राथमिकतामा पर्न सक्ने सीमा रहन्छ । वा गाउपालिकाको राजनैतिक संरचनामा अनायास आउन सक्ने परिवर्तन, प्रशासनिक फेरवदल आदिले यस योजना तर्जुमाको चरण र कार्यान्वयनमा सीमितता ल्याउन सक्ने हुन्छ ।

३) अनुभव र सुझावहरुमा सत्यता र यथार्थताको कमीको सम्भावना

यो योजना तर्जुमाको शिलशिलामा अपनाइएका विधीहरुमध्ये ब्यक्तिगत प्रश्नावली, सर्भेक्षणका माध्यम, समूहगत छलफल, रोजगारदाताहरुसंको सूचना तथा सुझाव संकलन, नीति निर्माण तहका सुझावहरु, सरोकारवालाहरुसंगको सूचना संकलन, अन्तर्वार्ता आदिबाट यथार्थ सूचना तथा तथ्यांकहरु प्राप्त नहुन सक्ने सीमा रहन्छ । यसमा बिचार र अनुभव सूचना तथा सुझावहरु रहेकोले उनिहरुको एकाग्रता, शिक्षा र चेतानमा हुन सक्ने कमी, भावनात्मक पूर्वाग्रह, प्रश्नकर्ताको शैली, बुझाईमा भिन्नता आदि तत्वहरुले यस अध्ययनलाई सिमीत गर्नेछ । यसरी अनुभवजन्य सूचना तथा तथ्यांकका कारणले यसको सत्यतामा नजिक पुग्न सिमीत गर्नेछ ।

४) भविष्यको अनुमान गर्ने सम्बन्धी सीमा

देशको वा गाउँपालिकाको आर्थिक अवस्थामा नीतिमा आउन सक्ने ठूला खालको परिवर्तन, कानूनी ब्यवस्थामा आउन सक्ने परिवर्तन, प्रविधीले जन्माउन सक्ने बिचलन आदिले ब्यवसायिक वातावरणमा अनायशै परिवर्तन ल्याउन सक्ने र श्रम बजारलाई पनि आमुल परिवर्तन ल्याउन सक्ने हुँदा योजना तर्जुमाको समयमा अनुमान गरिएका भन्दा फरक अवस्थाको सृजना हुँदा हालको तथ्यांक र अनुमान फरक पर्न गई योजनालाई सिमित गराउन सक्तछ ।

५) परिवर्तन प्रतिको अनिच्छा

योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका चरणमा कार्यालयको संस्थागत परिवर्तन, कार्यप्रक्रिया, पद्धति वा संस्कार आदिमा सुधार वा परिवर्तन आदि गर्नु आवश्यक हुन्छ । त्यसप्रति कर्मचारी वा जनसमुदायमा पनि अनिच्छा वा असमझदारी उत्पन्न हुन सक्ने हुंदा यसले योजना तर्जुमाको चरण र कार्यान्वयनको चरणमा समेत प्रतिरोध आउन सक्ने देखिन्छ ।

६) अपूर्ण सूचना तथा तथ्यांकहरुको प्राप्ति

योजना तर्जुमाको शिलशिलामा तथ्यांक तथा सुचनाहरु संकलन गर्नका लागि तयार गरिएको अनुसूचीहरु, सुझाव संकलन फारामहरुमा पूर्ण सूचना प्राप्त नहुनु, उत्तरदाताको शिक्षा र चेतनाको स्तर वा मनोभावना, आग्रह वा पूर्वाग्रहको ले फरक पार्ने हुँदा उत्कृष्ट योजना तर्जुमा पद्धतिमा सिमितता गरिदिन सक्तछ । गलत वा अपूर्ण सुचना, तथ्यांक तथा सुझावहरुले योजना तर्जुमा पद्धतिलाई गलत दिशातर्फ लाने जोखिम रहने र यसको उपलब्धिमा समेत सिमितता प्रदान गर्ने हुन्छ ।

७) श्रोत र साधनको अपर्याप्तता

स्थानीय सरकारका यावत समस्या र जनआकांक्षाहरु रहनु स्वभाविक रुपमा लिइन्छ । आन्तरिक श्रोत साधनको कमी रहनु तर सम्पादन गर्नु पर्ने कार्यहरुको मात्रा बढी हुने हुँदा योजना तर्जुमाको शिलशिलामा समय, श्रोत, बिज्ञताको कमी हुन गई यसको बिशिष्टतामा कमी आउने र कार्यान्वयनको चरण समेत गम्भिर असर गर्न सक्ने देखिन्छ ।

८) श्रम बजारमा एक्काशी आउन सक्ने परिवर्तन र प्रविधीको तिब्र विकास

देशको आर्थिक अवस्था तरल र अनिश्चित रहेको वर्तमान सन्दर्भमा यस योजना तयारीको क्रममा नै एक्काशी कुनै राजनितिक परिवर्तन वा सामाजिक बिश्रृंखलता, प्रविधीमा एक्काशीको विकास वा गिरावट, श्रम बजारमा आउन सक्ने अनपेक्षित उतारचढावले यो योजना निर्माणका साथै कार्यान्वियन चरणलाई समेत सिमित गरिदिन सक्तछ।

९) श्रमको मागमा आउने सक्ने विविधता

प्रविधीको होडवाजी र छिमेकी राष्ट्र एवं अन्य राष्ट्रहरुको अनुकरणका कारण वर्तमान समाजको उपभोगको प्रवृति, परिवर्तन, संस्कार, चालचलन आदिमा आउने परिवर्तन आदिले उपभोक्ताको मागमा आउने परिवर्तनले उत्पादनमा समेत परिवर्तन आउन सक्ने र श्रमिकको माग एवं आपूर्तिमा समेत परिवर्तन आउन सक्ने, उनीहरुको सीप र दक्षताको स्तरमा समेत परिवर्तन ल्याउन सक्ने देखिन्छ। यसले श्रमिकको आपुर्ति र उनिहरुको प्रकृतिमा, आवश्यक पर्ने सीप, दक्षता, बिज्ञतामा समेत फरबदल हुने हुँदा यस प्रकारको अनुमान लगाउन कठिन हुन जान्छ र यस योजना र योजनाको कार्यान्वियनमा समेत सिमितता ल्याउने हुन्छ।

१०) आधार तथ्यांकको अभाव

यस प्रकारको योजना तर्जुमाको लागि वडा तहसम्मको तथ्यांकको जरुरत पर्ने हुन्छ। तर गाउपालिकातहमा वडा तहको आपर्थक सर्भेक्षण नहुनु र केन्द्रिय तहमा राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालयले पनि वडा तहको तथ्यांक प्रकाशित नगरेको हुनाले तथ्यांकको अभाव रहेको छ। हाल नमूना सर्वेक्षण विधीको प्रयागले तथ्यांकको नतिजा शतप्रतिशत यथार्थ हुन सक्तैन। आधार बर्षको तथ्यांक प्राप्त गर्नका लागि निकै कठिन देखिएकाले यसबाट प्राप्त नतिजा सत्यताको नजिक मात्र हुन सक्ने हुन्छ।

माथि उल्लेखित सीमाहरुलाई योजना तर्जुमाको क्रममा उच्चतम सतर्कताका साथ बिचार गरिनेछ र कार्यान्वयनका सन्दर्भमा पनि सम्बन्धित पक्षले यसलाई ख्याल गरि कार्यान्वियमा लान सकेमा यसको प्रभावकारिता तथा उपलब्धिलाई उच्चतम प्राप्ति गर्न सकिन्छ।

१.६ रणनीतिक योजनाको स्वरुप

प्रस्तुत पञ्चवर्षिय रणनीतिक योजनाको स्वरुप देहाय बमोजिकमको हुनेछ।

दुरदृष्टि

ध्येय

उद्देश्य

रणनीति

कार्यनीति

कार्यक्रम/क्रियाकलाप

खण्ड-२

वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण (Current situation Analysis)

कुनै पनि पक्षको भविष्यको कार्यदिशालाई निर्धारण गर्नका लागि वर्तमान पृष्ठभूमीको ज्ञान हुनु अनिवर्य हुन आउदछ । यस के.आई.सिंह गाउँपालिकाको वर्तमान रोजगारी,भू-उपयोगको अवस्था,माटो तथा वन जंगलको अवस्था र शिक्षा, स्वास्थ्य,यातायात,संचार तथा रोजगारी तथा स्वरोजगारीको अवस्था निम्न हनुसारको रहेको छ ।

राष्ट्रिय जनगणनाका २०७८को आधारमा हाम्रो गाउँपालिकाको जम्मा जनसंख्या वडागत रुपमा													
वडा नं. १		वडा नं. २		वडा नं. ३		वडा नं. ४		वडा नं. ५		वडा नं. ६		वडा नं. ७	
महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष
१३१९	९९९	१७५९	१३६९	१९८५	१५४५	२३४४	१७७१	१७४४	१२५२	१३५८	९९३	१२३७	१०६१
२३१८		३१२८		३५३०		४११५		२९९६		२३५१		२२९८	

के. आ. सिंह गा .पा को कुन जनसंख्या :२०७३६

घरपरिवार :- ४६८०

श्रम योग्य जनसंख्या :१०९०८

के.आई.सिंह गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारी विवोरण

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत : १ जना

क्र.स	शाखा कार्यालय	जम्मा कर्मचारी	स्थानीय कर्मचारी	अन्य स्थानीय कर्मचारी
१	शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा	१	१	०
२	कृषि बिकास शाखा	९	८	१
३	पशु बिकास शाखा	४	३	१
४	रोजगार सेवा केन्द्र	३	२	१
५	प्रशासन शाखा	२	२	
६	पन्चिकरण शाखा	२	२	
७	सुचना प्रविधि शाखा	१	१	
८	जिन्सी शाखा	१		१
९	लेखा तथा आ .ले .प शाखा	२		२

१०	सवास्थ्य शाखा	२	१	१
११	का . स	१०	१०	
१२	गा .पा ड्राइभर	३	२	१
१३	पाले	०		
१४	उद्यम विकास शाखा	२		२
१५	प्राबिधिक शाखा	७	३	४
	जम्मा	४१	२७	१४

गाउँपालिकाको वर्तमान रोजगारीको अवस्था									
वडा कार्यालय अनुसारको विवंरण									
	वडा नं. १	वडा नं. २	वडा नं. ३	वडा नं. ४	वडा नं. ५	वडा नं. ६	वडा नं. ७	जम्मा	कैफियत
जम्मा बिधालयको संख्या	४	७	८	७	४	५	३	३८	
जम्मा संख्या	२१	३२	२५	३३	२८	२६	६	१७१	
स्थानीय शिक्षक संख्या	१८	२९	२३	२५	२२	२२	४	१४३	
अन्य स्थानबाट	३	३	२	८	६	४	२	२८	
स्वोस्थ्यचौकी इकाई	१	१	१	१	१	१	१	७	
जम्मा कर्मचारी	१	४	४	७	४	४	२	२६	
स्थानीय कर्मचारी		३	१	२	३	२	१	१२	
अन्य स्थानीय	१	१	३	५	१	२	१	१४	
वडा कार्यलयमा कार्यरत जम्मा कर्मचारी	२	३	३	३	३	३	३	२०	
स्थानीय कर्मचारी	१	२	३	२	३	३	३	१७	
अन्य स्थानीय	१	१		१				३	
बैंक				४				३	
जम्मा कर्मचारी								१७	
स्थानीय कर्मचारी								६	

अन्य स्थानीय								११	
सहकारी संस्था	१	१	१	१	१	३		८	
जम्मा कर्मचारी								१०	
स्थानीय कर्मचारी								१०	
अन्य स्थानीय									
आयुर्बेद शाखा								१	
जम्मा कर्मचारी								१	

गाउँपालिका भित्र रहेका उधोगहरुको संख्या

वडा कार्यालय	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा	कैफियत
डेरी उधोग	१	१	१	१	१	१	१	७	
कुटानी पिसानी तथा पेलानी उधोग	२	३	१	२	४	१	२	१५	
आरनसंग सम्बन्धित व्यवसायी	३	३	३	३	३	४	३	२२	

रोजगार सेवा केन्द्रमा दर्ता भएका बेरोजगार व्यक्तिहरुको अवस्था

आर्थिक बर्ष	२०७६/०७७	२०७७/०७८	२०७८/०७९	२०७९/०८०	२०८०/०८१
बेरोजगार संख्या	४८१	१२५६	१४०६	९१४	१०९५
न्युनतम रोजगारमा संगग्न संख्या	२०३	३०७	२९१	९८	७५

खण्ड -३

रणनैतिक विश्लेषण (Strategic Analysis)

यस गाउँपालिका भित्र रहेका रोजगारीका क्षेत्रहरु र अवसरहरु पहिचान, श्रोत साधनको उच्चतम प्रयोग गरि देशमा बढ्दो क्रममा रहेको बेरोजगारी र गरिवी समस्यालाई न्यूनिकरण गर्न संघीय सरकार, प्रदेश र स्थानीय सरकारले विभिन्न कार्यक्रम कार्यान्वयन भएका तर उपलब्धिमूलक नभएको अवस्था रहेको छ ।संघीय सरकारको रोजगार नीतिलाई आत्मसाथ गरि तिन वटै तहबाट प्राप्त श्रोत साधन जनशक्तिलाई उत्पादनशिल रोजगार मार्फत नागरिकको जिवनस्तरमा सकारात्मक प्रभाव पार्न, आन्तरिक रोजगारीमा संलग्न हुन चाहने नागरिकको उच्च सम्मान गर्न, सीपयुक्त जनशक्तिलाई श्रममा आवद्ध गर्न र पुर्वाधार मात्र न्युनतम रोजगारी पाउने कानूनी व्यवस्थाले मात्र रोजगारीका संख्या बढाउन नसकिएको अवस्थामा, बर्षेनी सयौ बेरोजगार नागरिक बैदेशिक रोजगारोमा गई रहेका बर्तमान चुनौतीलाइ आत्मसाथ गरि आन्तरिक रोजगारीका नँया क्षेत्र पहिचान गरि स्थानीय तहको श्रोत साधनलाई रोजगारीका क्षेत्रमा उपयोग गरी बेरोजगार व्यक्तीहरुलाई गाउँघरमै बस्ने बातावरण तयार गर्न रणनीति योजनाले मार्ग निदेर्शन गर्ने अपेक्षा राखिएको छ ।

- बेरोजगार नागरिकलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गर्नु ।
- सीपयुक्त जनशक्तिलाई उत्पादनशील क्षेत्रमा उपयोग गर्नु ।
- श्रोत साधनलाई एकिकृत गरि रोजगारीमा केन्द्रित गर्नु ।
- संघीय श्रम तथा रोजगार नीतिलाई उपलब्धिमूलक बनाउनु ।
- बेरोजगार युवाहरुलाई आय आर्जनमा केन्द्रित गराउनु ।
- बैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवाहरुको सिप,पूजीलाई प्रयोग गरी थप रोजगारी सृजना गराउनु ।
- रोजगारीको माग र आपुर्तिको ढाँचा तयार गर्नु ।
- बैदेशिक रोजगारलाई सुरक्षित उपलब्धिमूलक बनाउन परार्मश सेवा सेवा संचालन गर्नु ।

खण्ड -४

रणनैतिक सवालहरु (Strategic issues)

आफ्नो गाउँपालिका भित्र विभिन्न किसिमका रोजगारीका अवसरहरु सृजना गरी रोजगारीमा संलग्न हुन चाहने लक्षित वर्गहरुको पहुँचमा अभिबृद्धि गरी संविधानमा उल्लेख गरेको रोजगारीको हक र श्रमिकको हकलाई सुनिश्चित गर्न तिनै तहका सरकारले नसकीरहेको अवस्थामा प्रत्येक स्थानिय तहले आफ्नो पालिका भित्र रहेका रोजगरीका क्षेत्रहरुको पहिचान गरी रोजगारीमा संलग्न हुन चाहने व्यक्तिहरुलाई रोजगारीमा खटाउनु पर्ने मूख्य चुनौती रहेको छ । कुनै पनि कुरा सृजना हुनको पछाडी कुनै कारण बिधमान रहेको हुन्छ । यस रणनैतिक योजन निर्माण गर्नुको कारण रणनैतिक योजन निर्माण गर्न घच्घच्याउने तत्वो नै रणनैतिक सवाल हुन् । अत: रोजगार रणनैतिक निर्माणका सवालहरु देहायबमोजिम रहेका छन् ।

- नेपालको संबिधान २०७२ को भाग ३ मौलिक हकको धारा ३३ मा रहेक रोजगारीको हक र धारा मा ३४ रहेको श्रम सम्बन्धि हक ।
- रोजगारको हक सम्बन्धि ऐन २०७५, रोजगारीको हक सम्बन्धि नियमावली २०७५, प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम संचालन निर्देशिका २०७५ ।
- स्थानिया तहको रोजगार रणनीति सम्बन्धि मागदर्शन २०८०, राष्ट्रिय रोजगार निति
- २०७८ को जनगणना तथा आर्थिक गणना आवधिक योजना ।
- युवा रोजगारीका लागि रुपान्तरण पहल आयोजना (संचालन तथा ब्यस्थापन कार्यविधि २०७९)।
- रोजगारीको हक कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउन स्थानिय तहको अपनत्व लिन र रोजगार कार्यक्रमलाई उपलब्धिमुलक बनाउन ।
- आन्तरिक रोजगारी सृजनामा एकिकृत श्रोत साधन परिचालन गर्न ।
- आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरुमा बृद्धि गर्न ।
- बैदेशिक रोजगारीलाई मर्यादित र सफल बनाउनु ।
- दिगो रोजगारीका अवसरहरु पहिचान गर्नु ।
- उद्यमशिलता विकास मार्फत जिवनस्तरमा सुधार ल्याउनु ।

खण्ड - ५

दुरदृष्टि, ध्येय र उद्धेश्य

(Long-term Vision, Mission and objective)

५.१ दूरदृष्टि (Long-Term Vision)

"कृषि, स्वास्थ्य, शिक्षा, पर्यटनर रोजगार, के.आई.सिंह विकास निर्माणको आधार " रणनीतिक योजनाको दिर्घकालिन सोच हुनेछ।

५.२ रणनीतिको लक्ष्य (Strategic Vision)

पालिका भित्र आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरुको पहिचान र सृजना गरि सोही अनुरुपको प्रतिस्पर्धात्मक दक्ष र क्षमतावान जनशक्ति उत्पादन गरि श्रम बजारको मागलाई आपूर्ति गर्ने।

५.३ रणनीतिक उद्देश्यहरु (Strategic Objectives)

गाउँपालिकाको रोजगार रणनीति तर्जूमा भई कार्यान्वयन पश्चात स्थानिय तहले संघ र प्रदेशको रोजगार रणनीतिलाई समेत प्रत्यक्षरुपमा सहयोग पुर्याउदै गाउँपालिकाले देहाय बमोजिमका नतिजा पर्प्त गर्न सक्षम हुनेछ।

- सार्वनिक विकास निर्माणका साथै कृषि उत्पादन,बजारीकरण,उद्यमशिलता,पशुपालन, तरकारी तथा फलफुल खेती मार्फत उत्पादनशिल रोजगारी सुनिश्चित गर्नु।
- बजारको माग र आवश्यक्ता अनुसारको सिप पहिचान गरी सिपयुक्त जनश्कति उत्पादन गरी उपयोग गर्नु।
- बैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने ईच्छुक युवाहरुलाई सिप,अभिमुखीकरण र परामर्श दिई दक्ष र प्रतिस्पर्धी बनाई सुरक्षित र मर्यादित रोजगारीमा पठाउनु।
- बाल श्रम र समान कामको समान ज्यालाको विभेद लागायत सबै प्रकारका श्रम शोषणहरुको अन्त्य गर्नु।
- बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरुको श्रम,सिप र पूँजीको उत्पादनसिल कार्यमा प्रयोग गर्नु।
- रोजगारमुलक सेवालाई सफल, सक्षम, प्रतिस्पर्धी र उपलब्धिमुलक बनाउनु ।

५.४ रणनीतिका प्राथमिकताहरु

- सार्वनिक विकास निर्माणका साथै कृषि उत्पादन,बजारीकरण,उद्यमशिलता,पशुपालन, तरकारी तथा फलफुल खेती मार्फत उत्पादनशिल रोजगारी सुनिश्चित गर्ने।
- बजारको माग र आवश्यक्ता अनुसारको सिप पहिचान गरी सिपयुक्त जनश्कति उत्पादन गरी उपयोग गर्ने।

- बैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने ईच्छुक युवाहरुलाई सिप,अभिमुखीकरण र परामर्श दिई दक्ष र प्रतिस्पर्धी बनाई सुरक्षित र मर्यादित रोजगारीमा पठाउने ।
- बाल श्रम र समान कामको समान ज्यालाको विभेद लागायत सबै प्रकारका श्रम शोषणहरुको अन्त्य गर्ने ।
- बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरुको श्रम,सिप र पूँजीको उत्पादनसिल कार्यमा प्रयोग गर्ने ।
- रोजगारमुलक सेवालाई सफल, सक्षम, प्रतिस्पर्धी र उपलब्धिमुलक बनाउने ।

५.५ रणनीतिका मूल्य र मान्यताहरु

रणनीतिक योजनाको दिर्घकालिन सोच,लक्ष्य तथा उद्देश्यहरुलाई हिँल गर्नको लागि देहाय बमोजिमका मूल्य तथा मान्यताहरुलाई आत्मसात गरी रणनीति कार्यान्वय गरिनेछ ।

- निष्ठा र सदाचारिता
- उत्पादकत्व र सृजनसिलता
- उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता
- सकारात्मक सोच
- पारदर्शिता
- व्यवसायिकता
- निष्पक्षता
- सहभागिता

खण्ड - ६

रणनैतिक लक्ष्यहरु (Strategies goals)

- आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरुमा बृद्धि गर्नु ।
- प्रतिस्पर्धी र सिपयुक्त जनशक्ति तयार पार्नु ।
- श्रम बजारका भेदभावहरुलाई न्यूनीकरण गर्नु ।
- पूँजी र प्रविधिलाई उपयोग गरी अर्थतन्त्र बलियो बनाउनमा सहयोग गर्नु ।
- बेरोजगार नागरिकलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गर्नु ।
- सीपयुक्त जनशक्तिलाई उत्पादनशील क्षेत्रमा उपयोग गर्नु ।
- श्रोत साधनलाई एकिकृत गरि रोजगारीमा केन्द्रित गर्नु ।
- संघीय श्रम तथा रोजगार नीतिलाई उपलब्धिमूलक बनाउनु ।
- बेरोजगार युवाहरुलाई आय आर्जनमा केन्द्रित गराउनु ।
- रोजगारीको माग र आपुर्तिको ढाँचा तयार गर्नु ।
- लघु उद्यम विकासलाई स्वरोजगारमा केन्द्रित गराउनु ।
- बैदेशिक रोजगारलाई सुरक्षित उपलब्धिमूलक बनाउन परार्मश सेवा सेवा संचालन गर्नु ।
- बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवालाई उत्पादनशील क्षेत्रमा उपयोग गर्नु
- कृषि बनपैदावर उद्योग तरकारी, फलफुल खेति, मसाला बाली,जडिबुट्टि मार्फत दीगो रोजगारलाई सुनिश्चित गर्नु ।

खण्ड - ७

रणनैतिक स्तम्भ/ प्रमुख रणनीतिहरु (Major Strategies)

७.१ रणनीतिक स्तम्भ

गाउँपालिकाको रणनीतिक सोच,लक्ष्य र उद्देश्य प्राप्तिका लनगि निम्न अनुसारका रणनीतिक आधार स्तम्भहरु पहिचान गरिएको छ। पञ्चवर्षिय रणनितिक योजनाको उचित तथा प्रभावकारी तवरले कार्यान्वयन गर्नको लागि प्रत्येक रणनीतिक स्तम्भ अन्तर्गत विभिन्न किसिमका रणनिति,कार्यनीति र कार्ययोजनाहरु तय गरिएको छ।

स्तम्भ:-१: आन्तरिक रोजगारी सृजना तथा प्रर्वद्धन

स्तम्भ:-२: सिपयुक्त जनशक्ति उत्पादन

स्तम्भ:-३: बैदेशिक रोजगारीलाई सहजीकरण

स्तम्भ:-४: सुशासन,समन्वय र सहकार्य

७.२ रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीतिक स्तम्भ नं. १ आन्तरिक रोजगारी सृजना तथा प्रवर्द्धन	
रणनीति	**कार्यनीति**
१.१ रोजगारीका सम्भावित क्षेत्रहरुको पहिचान गर्ने	➢ गाउँपालिका भित्र आन्तरिक रोजगारीका क्षेत्रहरुको पहिचान गरी रोजगारदाता र सरोकारवालाहरुको नक्सांकन गरिने छ। ➢ आन्तरिक रोजगारी प्रवद्धनको लागि अन्तर शाखा समन्वय र सहकार्य गरिनेछ। ➢ स्थानिय माग रआवश्यकताका आधारमा श्रम बजारको नीति बमोजिम वजेट निर्माण तथा कार्यान्वयन गरिने छ। ➢ सिप विकास, उद्यमसिलता र रोजगारीको तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण गरी रोजगारीको अवसरहरु पहिचान गरिनेछ। ➢ आन्तरिक र बह्य श्रम वजारको समेत अध्यायन र अनुसंधान गरी रोजगारीका अवसरहरु पहिचान गरिनेछ। ➢ रोजगार सेवा केन्द्रलाई रोजगार सूचना विनिमय बैंकको रुपमा तयार पारिनेछ।
१.२ न्युनतम रोजगारीको प्रत्याभुती गर्ने	➢ रोजगारीमा संलग्न हुन चाहने व्यक्तिहरुलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभुति प्रदान गर्न प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमसंग सहवित्तिकरणमा कार्य गरिनेछ। ➢ श्रम तथा श्रमिक प्रतिको धारणा तथा व्यवहारमा परिवर्तन गरिनेछ।

	➢ सार्वजनिक पूर्वाधार निर्माणका कार्यहरुमा श्रममुलक प्रविधि तथा श्रमशक्तिको प्रयोग गरिनेछ। ➢ अनौपचारिक क्षेत्रमा रहेको रोगारीलाई औपचारीक क्षेत्रमा रुपान्तरण गरिनेछ।
रणनीतिक स्तम्भ नं. २ **सिपयुक्त जनशक्ति उत्पादन**	
रणनीति	**कार्यनीति**
२.१ श्रम वजारको माग अनुसारको दक्ष सिपयुक्त जनशक्ती तयार गर्ने	➢ रोजगारीमा संलग्न हुन चाहने व्यक्तिहरुलाई व्यवहारिक जिवनमा लागु गर्न सकिने सिप सिकाईनेछ। ➢ लघु उद्यम शाखा संग समन्वय र सहकार्य गरी सिपमुलक तालिम संचालन गरिने छ। ➢ परमपरागत सिपहरुको संरक्षण तथा समबर्द्धन गरी व्यवसायीकरण गरिनेछ। ➢ रोजगारीमा संलग्न व्यक्तिहरुको क्षमता विकास गर्नका लागि विभिन्न किसिमका कार्यस्थलमा आधारित सिपहरु प्रदान गरि दक्ष बनाईनेछ। ➢ गरिवी न्यूनीकरणमा सहयोग पुर्याउने सरकारी,नीजी तथा गैरसरकारी संघ सस्थाहरु संग प्राविधिक तथा व्यवसायिक सहकार्य गरिनेछ।
२.२ रोजगारदाता तथा तालिम प्रदायक संस्थाहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने	➢ गउँपालिका भित्रका निजी क्षेत्रका उद्योग व्यवसायी तथा तालिमप्रदायक संस्थाहरुको अभिलेख राखिनेछ। ➢ रोजगारी प्रवद्धनमा सहकार्य गर्ने उद्योग व्यवसायी तथा तालिम प्रदायक संस्थाहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। ➢ विश्व श्रम वजारमा Automation Technology र Artificial Intelligence (AI) को क्षेत्रमा रोजगारीका अवसरहरु सृजना गर्नका लागि विद्यालय तह देखी नै कम्प्यूटर शिक्षामा जोड दिईनेछ। ➢ व्यवसायिक सिप विकास,रोजगारी प्रवद्धन,उत्पादसिल रोजगारी सृजना, उद्यमसिलता प्रवद्धनका कार्यक्रमहरुमा जोड दिइनेछ।
रणनीतिक स्तम्भ नं. ३ **बैदेशिक रोजगारीलाई सहजीकरण**	
रणनीति	**कार्यनीति**
३.१ बैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित र मर्यादित बनाउन सम्बन्धित निकायसँग सहकार्य र सकन्वय गर्ने	➢ वैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यक्तिहरुलाई लक्षित गरी वैदेशिक रोजगारीका अवसर,चुनौती र जोखिमहरुको बारेमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गरी सचेतनामा अभिबृद्धि गरिनेछ। ➢ बैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने ईच्छुक व्यक्तिहरुलाई आवश्यक पर्ने सिपहरुको

	आँकलन गरी छोटो अवधीका सिपमुलक तालिम संचालन गरिनेछ। - बैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने व्यक्तिहरुको नयाँ श्रम स्वीकृति र पून:श्रमस्वीकृतिको लागि अनलाईन माध्यमबाट फारम भरी सहजीकरण गरिनेछ । - बैदेशिक रोजगारीमा रहेका व्यक्तिहरुले पठाउने विप्रेषण बैधानिक माध्यमबाट भित्र्याउन परिवारका सदस्यहरुलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
३.२ बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरुले प्रप्त गरेको अनुभव, सिप,ज्ञान र प्रविधिको सदुपयोग गरिने।	- बैदेशिक रोजगारिबाट फर्केका व्यक्तिहरुको ज्ञान,सिपहरुको तथ्याङ्क संकलन गरी अभिलेखीकरण गरिनेछ। - बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरुको ज्ञान,सिप र प्रविधिलाई उत्पादनसिल रोजगारीमा प्रयोग गरिनेछ। - बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरुलाई लक्षित गरी पुन:एकिकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। - बैदेशिक रोजगारीमा रहेका श्रमिक र तिनका परिवारलाई लक्षित गरी विभिन्न किसिमका कल्याणकारी कार्यक्रम अगाडी बढाइनेछ।
रणनीतिक स्तम्भ नं. ४ **सुशासन, समन्वय र सहकार्य**	
रणनीति	**कार्यनीति**
४.१ रोजगारमुलक सेवालाई छिटो, छरितो र प्रभावकारी बनाउने।	- रोजगार सम्बन्धि सेवालाई चुस्त दुरुस्त र प्रभावकारी बनाउनका लागि गुनासो तथा उजुरी व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गरिनेछ। - रोजगार सेवा केन्द्रमा आउने सेवाग्राहीलाई सुचना तथा जानकारी प्रवाह गर्नका लागि रोजगारमुलक सेवाको श्रव्य दृश्य माध्यमको प्रयोगबाट सेवा प्रदान गरिनेछ। - रोजगारमुलक सेवाको बारेमा जानकारी गराउन विद्यालयमा अध्यायन गरिरहेका बालबालिकालाई विभिन्न किसिमका सिप विकासबारे अभिमुखीकरण प्रदान गरिनेछ।
४.२ समान ज्याला र वित्तिय साक्षरता सम्बन्धि अभिमुखीकरण गरिने।	- श्रमिकको ज्यालमा रहेको असमानतालाई न्यूनिकरण गर्नका लागि विभिन्न कसिमका अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। - बैक तथा वित्तिय संस्थाहरु र गैर सरकारी संस्थाहरुको समन्वय र सहकार्यमा वित्तिय साक्षरता कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।

खण्ड - ८

पाँच वर्षको रणनैतिक कार्ययोजना (Strategic Action Plan)

पाँच वर्षको रणनैतिक कार्ययोजना

क्र.सं.	क्रियाकलाप वा कार्यक्रम	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा / कार्यालय	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट	जोखिम
रणनीतिक स्तम्भ नं. १ आन्तरिक रोजगारी सृजना तथा प्रवर्द्धन							
रणनीति :- १.१ रोजगारीका सम्भावित क्षेत्रहरुको पहिचान गर्ने							
कार्यनीति:-१.१.१ गाउँपालिका भित्र आन्तरिक रोजगारीका क्षेत्रहरुको पहिचान गरी रोजगारदाता र सरोकारवालाहरुको नक्सांकन गरिने छ ।							
१.१.१.१	स्थानिय स्तरमा रहेका रोजगारीका क्षेत्रहरु पहिचान गर्ने	गा.पा./रोजगार सेवा केन्द्र	विषयगत शाखा र वडा कार्यालय	निरन्तर	रोजगारीका सम्भावित क्षेत्रहरुको अध्ययन अनुसंधान गर्ने ।		
१.१.१.२	रोजगारदाताहरुको पहिचान तथा अभिलेखीकरण गर्ने	गा.पा./रोजगार सेवा केन्द्र	विषयगत शाखा र वडा कार्यालय	निरन्तर	रोजगारदाताको तथ्याङ्क संकलन भएको ।		
१.१.१.३							
कार्यनीति:-१.१.२ आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धनको लागि अन्तर शाखा समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।							
१.१.२.१	कृषि पकेट कार्यक्रम संचालन गर्ने (विउ विजन वितरण,तालिम,कृषि औजार तथा प्रविधि हस्तान्तरण)	कृषि शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र र शाखा	२०८१/०८२-२०८५/०८६	कम्तिमा पनि ३ उच्च मूल्यका बाली पहिचान गरी पकेट क्षेत्र उत्पादन सुरु भएको हुनु पर्नेछ ।		
१.१.२.२	व्यवसायिक उच्च मूल्य भएका तरकारी/फलफुल/अन्नवाली उत्पादन प्रोत्साहन कार्यक्रम	कृषि शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८१/०८२-२०८५/०८६	उच्च मूल्यको बाली उत्पादन भई अन्य जिल्लामा निकासी भएको ।		
१.१.२.३	२० रोपनी भन्दा बढी जमिनका व्यवसिक खेती गर्ने किसानलाई पूँजी तथा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम	कृषि शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८१/०८२-२०८५/०८६	पालिका भित्र कम्तिमा २० जना व्यवसियक कृषकको स्तरोन्नती		

					भएको हुनेछ।		
१.१.२.४	व्यवसायिक पशुपन्छी पालक कृषकलाई मापदण्डका आधारमा व्यवसायिक पूर्वाधार निर्माण,क्षमता विकास र ढुवानी सूविधा कार्यक्रम	पशु सेवा शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८१/०८२-२०८५/०८६	पालिका भित्र कम्तिमा ३० जना किसानले व्यवसायिक रुपमा पशुपालन गरी निकासी गरेको हुनेछ।		
१.१.२.५	रोजगार समन्वय शिक्षक क्षमता विकास तालिम कार्यक्रम	शिक्षा शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८१/०८२-२०८५/०८६	शिक्षकको क्षमता वृद्धि भई विद्यार्थीहरुलाई रोजगामूलक शिक्षा अध्यापन गरेको हुनेछ।		
१.१.२.६	नयाँ उद्यमी सृजना तथा स्तरोन्नती कार्यक्रम	उद्यम विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८१/०८२-२०८५/०८६	पालिका भित्र कम्तिमा पनि १०० जना नयाँ उद्यमीले व्यवसाय दर्ता गरी संचालन गरेको हुनेछ।		
१.१.२.७	राजस्व सम्भाव्यता अध्ययन	राजस्व शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८१/०८२-२०८५/०८६	राजस्वका सम्भावित श्रोतहरु अध्ययन गरी आन्तरिक आम्दानीमा वृद्धि र आर्थिक विकासमा योगदान पुर्याएको हुनेछ।		
१.१.२.८	विद्यालय स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम	स्वास्थ्य शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८१-०८२	विद्यार्थीहरु स्वास्थ्य शिक्षाको बारेमा जानकार हुनेछन।		
१.१.२.८	जनता संग डाक्टर तथा विशेषज्ञ स्वास्थ्य सिविर	स्वास्थ्य शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८१-०८२	जनतामा स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेताना बढेको हुने।		
१.१.२.९	लोक सेवा शिक्षक सेवा आयोग अभिमुखीकरण	शिक्षा शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८१-०८२	सरकारी जागिर बारे विद्यार्थीहरुले जानकारी प्राप्त गरेको हुनेछ।		
१.१.२.१०	विद्यार्थी प्रतिभा पहिचान र विकास	शिक्षा शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८१-०८२	विद्यार्थीहरुको लुकेको प्रतिभाको पहिचान भएङ्को हुनेछ।		
१.१.२.११	बुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम	पोषण शाखा	रोजगार सेवा	२०८१-०८२	बालबालिकामा कुपोषण घटेको		

			केन्द्र/शाखा		हुने।		
१.१.२.१२	व्यवसायिक आलु,च्याउ,मसला बाली र तरकारी खेती कार्यक्रम	कृषि शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८१-०८२	व्यवसायिक रुपमा तरकारी उत्पादन गरी बजारीकरण भएको हुने।		
१.१.२.१३	बाझो जमिनमा मागमा आधारित व्यवसायिक खेती तथा फलफुल खेती कार्यक्रम	कृषि शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८१-०८२	बाझो जमिनको उपयोग भएको हुने।		
कार्यनीति:-१.१.३ स्थानिय माग र आवश्यकताका आधारमा श्रम बजारको नीति बमोजिम वजेट निर्माण तथा कार्यान्वयन गरिने छ।							
१.१.३.१	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमबाट प्राप्त वजेट संग साझेदारीमा कार्य गरिने	गा.पा./रो.से.के.	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	रोजगारीको न्यूनतम प्रत्याभूती भएको हुनेछ।		
१.१.३.२	कामलाई दिगो तथा प्रभावकारी बनाउन बजेट विनियोजन	गा.पा./रो.से.के.	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	रोजगारी संगसंगै पूर्वाधार निर्माण कार्य दिगो र बलियो बनेको हुनेछ।		
कार्यनीति:-१.१.४ सिप विकास, उद्यमसिलता र रोजगारीको तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण गरी रोजगारीको अवसरहरु पहिचान गरिनेछ।							
१.१.४.१	गाउँपालिका तथा विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुले प्रदान गरेका तालिम तथा तालिम प्राप्त व्यक्तिको तथ्याङ्क संकलन तथा प्रशोधन	उद्यम शाखा/रो.से.के	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	तालिम प्राप्त व्यक्तिहरुको सूची तयार भएको हुनेछ।		
१.१.४.२	उपलब्ध सिपहरुको आधारमा बजेट विनियोजन गरी रोजगारी सृजना	गा.पा./शाखाहरु	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	१०० जना सिप भएका व्यक्तिहरु रोजगारी तथा स्वरोजगारीमा संलग्न भएका हुनेछन।		
कार्यनीति:-१.१.५ आन्तरिक र बह्य श्रम वजारको समेत अध्यायन र अनुसंधान गरी रोजगारीका अवसरहरु पहिचान गरिनेछ।							
१.१.५.१	श्रम वजार अध्ययनबारे अभिमुखीकरण कार्यक्रम	गा.पा.	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	श्रम वजारमा आवश्यक जनशक्तीको तथ्याङ्क संकलन भएको हुनेछ।		
१.१.५.२	रोजगारदाता भेला तथा अभिमूखीकरण	गा.पा.	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	रोजगारदाताहरुको सूची तयार तथा आवश्यक सिपहरुको		

					पहिचान		
कार्यनीति:-१.१.६ रोजगार सेवा केन्द्रलाई रोजगार सूचना विनिमय बैंकको रुपमा तयार पारिनेछ।							
१.१.६.१	रोजगारदाता र रोजगारीमा संलग्न हुन चाहने व्यक्तिहरुको प्रत्यक्ष भेटघाट तथा छलफल	रो.से.के.	रो.से.के.	निरन्तर	सेवा सहजीकरण भएको हुनेछ।		
रणनीति :- १.२ न्युनतम रोजगारीको प्रत्याभुती गर्ने							
कार्यनीति:-१.२.१ रोजगारीमा संलग्न हुन चाहने व्यक्तिहरुलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभुति प्रदान गर्न प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमसंग सहवित्तिकरणमा कार्य गरिनेछ।							
१.२.१.१	न्यूनतम रोजगारीका अवसरहरु सुनिश्चित गर्ने	गा.पा./रोजगार सेवा केन्द्र	गाउँपालिका	प्रत्येक वर्ष	श्रममुलक आयोजनाहरु संचालन भएका हुनेछन।		
१.२.१.२	अदक्ष श्रमीकहरुलाई सामुदायिक पूर्वाधार निर्माण कार्यमा रोगारीमा संलग्न गाराउने	गा.पा./रोजगार सेवा केन्द्र	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	रोजगारीको अनुभुती प्राप्त गरेको हुनेछ।		
कार्यनीति:-१.२.२ श्रम तथा श्रमिक प्रतिको धारणा तथा व्यवहारमा परिवर्तन गरिनेछ।							
१.२.२.१	श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान कार्यक्रम संचालन गरिने	गा.पा./रोजगार सेवा केन्द्र	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	श्रमिक प्रतिको धारणमा परिवर्तन भएको हुनेछ।		
कार्यनीति:-१.२.३ सार्वजनिक पूर्वाधार निर्माणका कार्यहरुमा श्रममुलक प्रविधि तथा श्रमशक्तिको प्रयोग गरिनेछ							
१.२.३.१	ठेक्का पट्टाबाट संचालन हुने आयोजनामा श्रमिकको प्रयोग सम्बन्धी समन्वयात्मक कार्यक्रम	गा.पा./रोजगार सेवा केन्द्र	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	प्रविधिसंगै रोजगारीमा पनि अभिबृद्धि भएको हुनेछ।		
१.२.३.२	स्थानिय श्रमिकको प्रयोग गरी कार्य गर्ने संस्था वा ठेकेदारलाई सम्मान कार्यक्रम	गा.पा./रोजगार सेवा केन्द्र	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	ठेकेदारलाई अफनत्वको भावना सृजना हुनेछ।		
रणनीतिक स्तम्भ नं. २ सिपयुक्त जनशक्ति उत्पादन							
रणनीति :- २.१ श्रम वजारको माग अनुसारको दक्ष सिपयुक्त जनशक्ती तयार गर्ने							
कार्यनीति:-२.१.१ रोजगारीमा संलग्न हुन चाहने व्यक्तिहरुलाई व्यवहारिक जिवनमा लागु गर्न सकिने सिप सिकाईनेछ।							
२.१.१.१	सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुसंगको सहकार्यमा सिपमुलक तालिम संचालन गर्ने।	गा.पा./रोजगार सेवा केन्द्र	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८१/०८२-२०८५/०८६	दक्ष तथा सिपयुक्त जनशक्ती विकास भएका।		
२.१.१.२	दक्ष जनशक्तीलाई थप स्तरोन्नती तालिम दिई	गा.पा./रोजगार	रोजगार सेवा	२०८१/०८२-	दक्ष तथा सिपयुक्त जनशक्ती		

	प्रमाणपत्र प्रदान कार्य गरिने	सेवा केन्द्र	केन्द्र	२०८५/०८६	विकास भएका ।		
कार्यनीति:-२.१.२ लघु उद्यम शाखा संग समन्वय र सहकार्य गरी सिपमुलक तालिम संचालन गरिने छ ।							
२.१.२.१	EMIS मा दर्ता भएका व्यक्तिहरुलाई लघु उद्यम कार्यक्रममा सहभागि गराईने	लघु उद्यम शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८१/०८२-२०८५/०८६	रोजगारी संगै स्वरोजगारीमा संलग्न भएका हुनेछन ।		
२.१.२.२	नयाँ तथा भविष्यमा आवश्यक पर्ने व्यवसायिक सिपहरुको बारेमा खोज तथा अनुसंधान गरी सिपमुलक तालिम संचालन गर्ने	लघु उद्यम शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८१/०८२-२०८५/०८६	रोजगारी संगै स्वरोजगारीमा संलग्न भएका हुनेछन ।		
२.१.२.३	गाउँपालिका स्तरिय कृषक तालिम	कृषि शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८१/०८२	कृषकहरुको सिप विकास भई कृषि उत्पादनमा बृद्धि भएको हुने ।		
२.१.२.४	महिलाहरुका लागि नेतृत्व सिप विकास तालिम	महिला विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र/शाखा	२०८१/०८२	महिलाहरुमा नेतृत्व गर्ने क्षमतामा विकास भएको हुनेछ ।		
कार्यनीति:-२.१.३ परमपरागत सिपहरुको संरक्षण तथा समबर्द्धन गरी व्यवसायीकरण गरिनेछ ।							
२.१.३.१	दलित संग अध्यक्ष कार्यक्रमको सहकार्यमा आरन उद्योगलाई व्यवसायीकरण गरिने	द.अ.का.शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८१/०८२-२०८५/०८६	परमप्रागत सिपलाई आधुनिक बनाई व्यवसाय संचालन गरेका हुनेछन ।		
२.१.३.२	दलित संग अध्यक्ष कार्यक्रमको सहकार्यमा बाँस तथा निङ्गला उद्योग संचालन गरिने	द.अ.का.शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८१/०८२-२०८५/०८६	परमप्रागत सिपलाई आधुनिक बनाई व्यवसाय संचालन गरेका हुनेछन ।		
२.१.३.३	परम्परागत पेशा संरक्षण कार्यक्रम	द.अ.का.शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८१-०८२	परम्परागत पेशा र सिपको संरक्षण भएको हुनेछ ।		
२.१.३.४	महिलाहरुका लागि आय आर्जन कार्यक्रम	द.अ.का.शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८१-०८२	दलित तथा एकल महिला आय आर्जनमा सहभागि भएका हुनेछन ।		
२.१.३.५	युवाहरुका लागि सिप विकास कार्यक्रम	द.अ.का.शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८१-०८२	युवाहरु सिप सिकेर स्वरोजगार भएका हुनेछन ।		

कार्यनीति:-२.१.४ रोजगारीमा संलग्न व्यक्तिहरुको क्षमता विकास गर्नका लागि विभिन्न किसिमका कार्यस्थलमा आधारित सिपहरु प्रदान गरि दक्ष बनाईनेछ।							
२.१.४.१	अर्धदक्ष श्रमिको क्षमता अभिबृद्धि कार्यक्रम संचालन	गाउँपालिका	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८१/०८२-२०८५/०८६	दक्ष श्रमिकको तालिम प्राप्त गरेका हुनेछ।		
२.१.४.२	रोजगारीमा संलग्न व्यक्तिहरुलाई कार्यस्थालमा आधारीत तथा जिवन उपयोगी तालिम संचालन गरी दक्ष बनाउने	मन्त्रालय/गा.पा./शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८१/०८२-२०८५/०८६	स्वरोजगार बनेका हुनेछन।		
कार्यनीति:-२.१.५.गरिवी न्यूनीकरणमा सहयोग पुर्याउने सरकारी,नीजी तथा गैरसरकारी संघ सस्थाहरु संग प्राविधिक तथा व्यवसायिक सहकार्य गरिनेछ।							
२.१.५.१	विभिन्न संघ संस्थाहरुको सहकार्यमा गरिवी निवारण कार्यक्रम संचालन	गैर सरकारी संस्था र गा.पा.	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	गरीको रेखामुनी रहेको जनसंख्या घटेको हुने।		
२.१.५.२	दलित.आदिवासी जनजाती र महिला हरुलाई प्राविधिक तथा व्यवसायिक तालिम संचालन	गा.पा.	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	पिछडीएका वर्गको आर्थिक विकासमा उन्नती भएको।		
२.१.५.३	कृषि यान्त्रिकरण कार्क्रम र थ्रेसर खरिद गरी कृषकलाई हस्तानतरण कार्क्रम	कृषि शाखा	रो.से.के.	२०८१/०८२	कृषकहरुले नयाँ प्रविधिको प्योग गरी उत्पादनमा बृद्धि गरेका हुनेछन।		
२.१.५.४	विभिन्न खोर सुधार कार्यक्रम	पशु शाखा	रो.से.के./शाखा	२०८१/०८२	पशुपालनमा बृद्धि भएको हुने छ।		
२.१.५.५	ट्राउट माछापालन कार्यक्रम	पशु शाखा	रो.से.के./शाखा	२०८१/०८२	माछाको आयातामा न्यूनिकरण भएको हुनेछ।		
रणनीति २.२ रोजगारदाता तथा तालिम प्रदायक संस्थाहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने							
कार्यनीति २.२.१ गउँपालिका भित्रका निजी क्षेत्रका उद्योग व्यवसायी तथा तालिमप्रदायक संस्थाहरुको अभिलेख राखिनेछ।							
२.२.१.१	गाउँपालिका भित्रका उद्योग तथा व्यवसायी र तालिम प्रदायक संस्थाको लगत संकलन र अभिलेखीकरण	ल.उ.शाखा	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	उद्योग व्यवसायको रोष्टम तयार भएको।		
कार्यनीति २.२.२ रोजगारी प्रवद्धनमा सहकार्य गर्ने उद्योग व्यवसायी तथा तालिम प्रदायक संस्थाहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।							
२.२.२.१	स्थानिय रोजगारीलाई प्रोत्साहन गर्ने उद्योग तथा संस्थाहरुलाई विभिन्न छुट तथा सहयोग	गा.पा.	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	उद्योग व्यवसायी प्रोत्साहित भएका हुनेछन।		
कार्यनीति २.२.३ विश्व श्रम वजारमा Automation Technology र Artificial Intelligence (AI) को क्षेत्रमा रोजगारीका अवसरहरु सृजना गर्नका लागि							

विद्यालय तह देखी नै कम्प्यूटर शिक्षामा जोड दिईनेछ।							
२.२.३.१	आधारभुत तहका विद्यार्थीहरुलाई आधारभुत कम्प्यूटर सम्बन्धी सिप विकास कार्यक्रम	गा.पा	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	विद्यार्थीहरुमा आधारभुत कम्प्यूटरको ज्ञान प्राप्त भएको हुने।		
२.२.३.२	माध्यमिक तहका विद्यार्थीहरुलाई (AT) र (AI) सम्बन्धि तालिम प्रदान गर्ने	गा.पा.	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६			
कार्यनीति २.२.४ व्यवसायिक सिप विकास,रोजगारी प्रवद्धन,उत्पादनसिल रोजगारी सृजना, उद्यमसिलता प्रवद्धनका कार्यक्रमहरुमा जोड दिइनेछ।							
२.२.४.१	युवा सुलभ स्टार्टअप लगानी कोषको स्थापना र संचालन	आर्थिक प्रशासन शाखा	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	लगानी कोषको स्थापना भई सेवा प्रवाह भएको हुने।		
२.२.४.२	सिप विकास कर्जा कोष स्थापना	आर्थिक प्रशासन शाखा	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	सिप विकासमा सहजीकरण हुने।		
२.२.४.३	स्थानिय श्रोत र सामाग्री प्रयोग गरी उत्पादित हस्तकला सामाग्रीहरु तथा विशिष्ट समाग्रीहरुको Market Outlet स्थापना गर्ने साझेदारी अनुदान	योजना शाखा	उद्यम विकास शाखा	२०८१/०८२-२०८५/०८६	नयाँ र विशिष्ट हस्तकलाका र स्थानीय श्रम, श्रोत र साधन प्रयोग गरिएको उत्पादनको बजारिकरण हुनेछ। पालिकाको बिशेष उत्पादनको पहिचान भएको हुनेछ।		
२.२.४.४	बैंक तथा बित्तीय संस्था र गैरसरकारी संस्था सार्वजनिक÷ सामाजिक उत्तरदायित्वका (Social Responsibility) को बजेट सहितको योजना कार्यान्वयन	योजना शाखा	उद्यम विकास शाखा	२०८१/०८२-२०८५/०८६	पालिका र अन्य निकायको सहकार्य कोषको निर्माण भइ आर्थिक विकास र रोजगारीको क्षेत्रमा एकिकृत लगानीको वातावरण निर्माण भएको हुनेछ।		
२.२.४.५	कृषि उपज वजारीकरण सेवा कायक्रम (प्याकिङ्ग, ब्रान्डिङ्ग आदि)	कृषि शाखा	रो.से.के.	२०८१/०८२	उत्पादित कृषि वस्तुको वजारीकरणमा सहज भएको।		
रणनीतिक स्तम्भ नं. ३ बैदेशिक रोजगारीलाई सहजीकरण							

रणनीति :- ३.१ बैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित र मर्यादित बनाउन सम्बन्धित निकायसंग सहकार्य र समन्वय गर्ने							
कार्यनीति:-३.१.१ वैदेशिक रोजगारीमा जाने ब्यक्तिहरुलाई लक्षित गरि वैदेशिक रोजगारीका अवसर, चुनौती, र जोखिमहरुको बारेमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गरि सचेतनामा अभिवृद्धि गरिनेछ ।							
३.१.१.१	बैदेशिक रोजगारीमा जानेहरुको लागि सुचनामा पहुच तथा सीप विकास साझेदारी कार्यक्रम	गा.पा./ रो.से.के.	रो.से.के.	निरन्तर	सुरक्षित रोजगारीमा गएका हुनेछन।		
कार्यनीति:-३.१.२ बैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने इच्छुक व्यक्तिहरुलाई आवश्यक पर्ने सिपहरुको आंकलन गरि छोटो अवधिका सीपमुलक तालिम संचालन गरिनेछ ।							
३.१.२.१	छोटो अवधिका सिपमुलक तालिम संचालन (पलम्बर, बारिस्ता आदि)	सिप विकास परिशद/गा.पा	रो.से.के.	निरन्तर	तालिम प्राप्त गरी स्वरोजगार भएका हुने।		
कार्यनीति:-३.१.३ बैदेशिक रोजगारीमा जना चाहने ब्यक्तिहरुको नयाँ श्रम स्वीकृति र पून: श्रमस्वीकृतिको लागि अनलाइन माध्यमबाट फारम भरि सहजीकरण गरिनेछ ।							
३.१.३.१	श्रम स्वीकृति सम्बन्धि सेवामा सहजीकरण।	रो.से.के.	रो.से.के.	निरन्तर			
कार्यनीति:-३.१.४ बैदेशिक रोजगारीमा रहेका ब्यक्तिहरुले पठाउने विप्रेषण बैधानिक माध्यमबाट भित्राउन परिवारका सदस्यहरुलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।							
३.१.४.१	बैधानिक माध्यम सम्बन्धि अभिमुखिकरण तालिम संचालन।	बैदेशिक रोजगार विभाग/गा.पा.	रो.से.के.	निरन्तर	श्रमिकहरु ठगिनबाट जोगीएका हुनेछन।		
रणनीति :- ३.२ बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका ब्यक्तिहरुले प्राप्त गरेको अनुभव, सीप र प्रबिधिको सदुपयोग गरिने ।							
कार्यनीति:-३.२.१ बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका ब्यक्तिहरुको ज्ञान, सिपहरुको तथ्यांक संकलन गरि अभिमुखीकरण गरिनेछ ।							
३.२.१.१	बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका ब्यक्तिहरुको तथ्यांक संकलन।	गा.पा./रो.से.के.	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	सिप,श्रोतको परिचालन भई स्वरोजगार भएका हुनेछन।		
कार्यनीति:-३.२.२ बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका ब्यक्तिहरुको ज्ञान, सिप र प्रबिधिलाई उत्पादनसिल रोजगारीमा प्रयोग गरिनेछ ।							
३.२.२.१	बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका ब्यक्तिहरुको सीप, ज्ञान र प्रबिधिलाई उत्पादनसिल रोजगारीमा प्रयोग ।	गा.पा./रो.से.के.	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	सिप,श्रोतको परिचालन भई स्वरोजगार भएका हुनेछन।		
कार्यनीति:-३.२.३ बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका ब्यक्तिहरुलाई लक्षित गरि पून:एकीकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।							
३.२.३.१	पून:एकीकरण कार्यक्रम संचालन।	गा.पा./रो.से.के.	रो.से.के.	२०८१/०८२-	सिप,श्रोतको परिचालन भई		

				२०८५/०८६	स्वरोजगार भएका हुनेछन।		
कार्यनिती:-३.२.४ बैदेशिक रोजगारीमा रहेका श्रमिक र तिनका परिवारलाई लक्षित गरि विभिन्न किसिमका कल्याणकारी कार्यक्रम अगाढी बढाइनेछ।							
३.२.४.१	बैदेशिक रोजगारीमा रहेका श्रमिक र श्रमिकका परिवारलाई लक्षित गरि कल्याणकारी कार्यक्रम संचालन।	गा.पा./रो.से.के.	रो.से.के.	२०८१/०८२-२०८५/०८६	विप्रेषण बैधानिक च्यानलबाट प्राप्त पठाई लगानी भएको हुनेछ।		
रणनीतिक स्तम्भ नं. ४ सुशासन, समन्वय र सहकार्य							
रणनीति :- ४.१ रोजगारमुलक सेवालाई छिटो, छरितो र प्रभाबकारी बनाउने।							
कार्यनिती:-४.१.१ रोजगार सम्बन्धि सेवालाई चुस्त दुरुस्त र प्रभाबकारी बनाउनका लागि गुनासो तथा उजिरी व्यवस्थापन प्रणालिको विकास गरिनेछ।							
४.१.१.१	गुनासो तथा उजिरि पेटिकाको व्यवस्थापन तथा सामाजिक संजाल मार्फत गुनासो उजुरी गर्न सकिने प्रणालीको व्यवस्थापन।	गा.पा./रो.से.के.	रो.से.के.	निरन्तर	गुनासोको सम्बोधन छिटो छरितो तरिकाबाट भएको हुनेछ।		
कार्यनिती:-४.१.२ रोजगार सेवा केन्द्रमा आउने सेवाग्राहीलाई सुचना तथा जानकारी प्रवाह गर्नका लागि रोजगारमूलक सेवाको श्रब्य दृश्य माध्यमको प्रयोगबाट सेवा प्रदान गरिनेछ।							
४.१.२.१.	सूचना प्रवाहको लागि श्रब्य दृश्य माध्यमको व्यवस्था, संचालन र प्रयोग।	गा.पा./रो.से.के.	रो.से.के.	निरन्तर	सेवाग्राहीहरुलाई सेवा लिन सहजीकरण भएको हुने।		
कार्यनिती:-४.१.३ रोजगारमूलक सेवाको बारेमा जानकारी गराउन विद्यालयमा अध्यायन गरिरहेका बालबालिकालाई विभिन्न किसिमका सीप विकासबारे अभिमुखीकरण प्रदान गरिनेछ।							
४.१.३.१	सिप विकासबारे अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन।	गा.पा./रो.से.के	रो.से.के.	निरन्तर	नयाँ सिपहरुको बारेमा जानकारी प्राप्त गरेको हुने।		
४.१.३.२	मा.वि विद्यालयहरुमा योग सिविर शिक्षा कार्यक्रम	आयुर्वेद शाखा	रो.से.के./शाखा	२०८१/०८२	योग शिक्षाको बारेमा जानकारी प्राप्त गरेका हुनेछन।		
४.१.३.३	विद्यार्थीहरुलाई Career Counseling तथा अभिकुखीकरण कार्यक्रम	रोजगार सेवा केन्द्र	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८१/०८२	SEE पास गरी सकेपछी के पढ्ने भनी		

					जानकारी प्राप्त गरेका हुनेछन।		
४.१.३.३	स्वस्थ जिवनयापनका लागि योग, जुम्वा, नृत्य तथा फिटनेस तालिम संचालन	आयुर्वेद शाखा/रोजगार सेवा केन्द्र	रोजगार सेवा केन्द्र	२०८१/०८२	आफनो स्वास्थ्यको हेरचाहकालाग लागि मानिसहरुमा चेतनाको बृद्धि भएको हुने।		
रणनीति :- ४.२ समान ज्याला र वित्तीय साक्षरता सम्बन्धि अभिमुखीकरण गरिने।							
कार्यनिती:-४.२.१ श्रमिकको ज्यालामा रहेको असमानतालाई न्यूनीकरण गर्नका लागि विभिन्न किसिमका अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।							
४.२.१.१	ज्याला समानका लागि अभिमुखीकरण तालिम संचालन।	गा.पा./रो.से.के	रो.से.के.	निरन्तर	समता र समानताको भावना पैदा भएको हुनेछ।		
४.२.१.२	मेलमिलापकर्ताहरुका लागि आधारभुत तालिम संचालन	न्यायिक समिति	रो.से.के./म.वि. शाखा	२०८१/०८२	समाजमा शान्ती तथा अमनचयन भएको हुने छ।		
कार्यनिती:-४.२.२ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु र गैर सरकारि संस्थाहरुको समन्वय र सहकार्यमा वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।							
४.२.२.१	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु र गैर सरकारी संस्थाहरु संग समन्वय र सहकार्य गरि वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम संचालन।	बैंक तथा वित्तिय संस्था/गा.पा	रो.से.के.	निरन्तर	वित्तिय साक्षरता प्रवाह भएको हुनेछ।		
४.२.२.२	सहकारी लेखा व्यवस्थापन तालिम	सहकारी शाखा	रो.से.के./शाखा	२०८१/०८२	सहकारीको लेखा राख्न सक्षम भएका हुनेछन।		
४.२.२.३	सहकारी शिक्षा कार्यक्रम	सहकारी शाखा	रो.से.के./शाखा	२०८१/०८२	वचत तथा सहकारीको बारेमा जानकार हुनेछन।		

खण्ड - ९

श्रोत परिचालन र बजेट व्यवस्थापन

(Resource mobilization and budget management)

के.आई.सिंह गाउँपालकाको वार्षिक नीति कार्यक्रम र बजेट तर्जुमा गर्दा रणनीति योजनामा आधारित भई तर्जुमा गरिनेछ। रणनीतिक योजनाको कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने श्रोतसाधन, वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम मार्फत नियमित रुपमा प्रस्ताव गरिनेछ। आवश्यकता अनुसार विकास साझेदारसँग समेत आर्थिक श्रोत व्यवस्थापनको लागि सहकार्य गरिनेछ। रणनीतिक योजनाको स्तम्भ अनुसार अनुमानित श्रोत देहाय बमोजिम प्रक्षेपण गरिएको छ।

बजेट प्रक्षेपण

रु. लाखमा

रणनीतिक स्तम्भ	आर्थिक वर्ष					
	२०८१/०८२	२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८४/०८५	२०८५/०८६	कुल बजेट
आन्तरिक रोजगारी सृजना तथा प्रवद्धन	६०	७०	८०	८०	९०	३८०
सिपयुक्त जनशक्ति उत्पादन	१५	१६	१८	२२	२५	९६
बैदेशिक रोजगारीलाई सहजीकरण	१	३	५	५	६	२०
सुशासन,समन्वय र सहकार्य	२	३	४	३	२	१४
जम्मा	७८	९२	१०७	११०	१२३	५१०

खण्ड - १०

रणनीतिक योजनाको निर्देशक समिति,अनुगमन र मूल्यङ्कन सम्बन्धी व्यवस्था

(Steering committee, Monitoring and Evaluation)

१०.१ रणनीतिक योजना निर्देशक समितिः

यस नगरपालिका भित्र रहेका रोजगारीका सम्भावित अवसरहरुको पहिचान गर्न, रोजगार सम्बद्ध सेवा एवं सरोकारवालाहरुको नाकसांकन गर्न, रोजगारीको हकको कार्यान्वयन लगायत रोजगारीका अन्य विषयमा आवश्यक नीति तथा रणनीतिहरुको तर्जुमा,कार्यान्वयन र अनुगमन मूल्याङ्कन गर्नको लागि देहाय बमोजिमका समितिहरु रहनेछन।

(क) स्थानीय निर्देशक समिति

१. गाउँपालिका अध्यक्ष-	संयोजक
२. गाउँपालिका उपाध्यक्ष-	सदस्य
३. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत-	सदस्य
४. आर्थिक विकास समितिका संयोजक -	सदस्य
५. सामाजिक विकास समितिका संयोजक -	सदस्य

६. रोजगार शाखाका प्रमुख वा गाउपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले तोकेको अधिकृत कर्मचारी- सदस्य सचिव

(ख) रणनीति कार्यान्वयन समिति

१. गाउँपालिका अध्यक्ष-	संयोजक
२. गाउँपालका उपाध्यक्ष-	सहसंयोजक
३. बिषयगत समितिका संयोजकहरु-	सदस्य
४. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत-	सदस्य
५. बिषयगत शाखा प्रमुखहरु-	सदस्य
६. रोजगार शाखा प्रमुख –	सदस्य सचिव

(ग) कार्यक्रम अनुगम तथा मूल्यङ्कन समिति

१. गाउपालिका उपाध्यक्ष-	संयोजक
२. आर्थिक विकास समितिका संयोजक-	सदस्य
३. योजना शाखाका प्रमुख-	सदस्य
४. सामाजिक विकास समितिका संयोजक-	सदस्य
५. उद्यम विकास शाखाका प्रमुख-	सदस्य

६. रोजगार शाखाका प्रमुख- सदस्य सचिव

उपरोक्त समितिहरुको काम, कर्तब्य, अधिकार र बैठक तथा कार्यसञ्चालनका लागि आवश्यक कार्यविधी गाउँकार्यपालिकाले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ ।

१०.१.१ स्थानीय रोजगार रणनीति कार्यान्वयन समितिको सचिवालयको रुपमा रोजगार सेवा केन्द्रले कार्य गर्नेछ । समितिको बैठक चौमासिक रुपमा बस्नु पर्नेछ । बैठक बसेको सात दिनभित्र रणनीति कार्यान्वयनको अवस्था एवं सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरुको बारेमा स्थानीय निर्देशक समितिलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ । समितिले बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि आफैले तय गर्न सक्नेछ ।

१०.१.२ यो रणनीति कार्यान्वयन गर्न रोजगार सेवा केन्द्रलाई आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन नगर कार्यपालिकाले गर्नेछ । साथै यस रणनीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा निजी क्षेत्र, राष्ट्रिय/अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संघसंस्थाको आर्थिक एवं प्राविधिक श्रोत साधन परिचालन गर्न सकिनेछ ।

१०.१.३ रणनीति कार्यान्वयनमा देखिएका समस्याहरुको समाधान गर्न वा आवश्यक अन्य विषयमा स्थानीय रोजगार सम्वाद मञ्चको सल्लाह सुझाव लिन सकिनेछ ।

१०.१.४ रणनीतिको सफल कार्यान्वयनका लागि रोजगार सम्बद्ध सरोकारवालाहरुसंग छलफल एवं अन्तरक्रिया गरि आवश्यकता अनुसार कार्ययोजना (मासिक, वार्षिक वा दीर्घकालीन) निर्माण गर्नेछ ।

१०.२ अनुगमन तथा मूल्यांकन:

स्थानीय निर्देशक समितिले रणनीति कार्यान्वयनको अनुगमन गरि सो को प्रतिवेदन गाउँ कार्यपालिका समक्ष पेश गर्नेछ । अनुगमन प्रतिवेदनको आधारमा गाउँ कार्यपालिकाको पृष्ठपोषण बमोजिम स्थानीय निर्देशक समितिले रोजगार सम्बद्ध सरोकारवालाहरुसंगको छलफल एवं परामर्शमा रणनीतिमा पुनरावलोकन एवं सुधार गर्न आवश्यक भएमा सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु समेटिएको प्रतिवेदन गाउँ कार्यपालिकालाई गर्नु पर्नेछ । रणनीति कार्यान्वयनबाट पहिचान गरिएका विभिन्न क्षेत्रहरुमा रोजगारीका अवसरहरुमा भएको वृद्धि एवं देखिएको प्रभाव सम्बन्धमा स्थानीय निर्देशक समितिको राय परामर्शमा रणनीति कार्यान्वयन समितिले तेश्रो पक्षबाट रणनीतिको मूल्यांकन वा प्रभाव मूल्यांकन गर्न सकनेछ ।

खण्ड-११

जोखिम व्यवस्थापन (Risk Management)

रोजगार रणनीति कार्यान्वयनको क्रममा आउन सक्ने विभिन्न किसिमका जोखिमहरुलाई देखाय बमोजिक उल्लेख गरिएको छ । योजना कार्यान्वयन तथा रणनीतिक कार्ययोजनामा पहिचान भएका जोखिमहरुको संकेतिकरण गरी उल्लेख गरिएको छ ।

१. श्रोत व्यवस्थापन (क)

२. सरकारी गैरसरकारी र निजीक्षेत्रबिच प्रभावकारी समन्वय (ख)

३. रोजगारी सम्बन्धि स्थानीय सरकारको अपनत्व (ग)

४. शाखागत समन्वय (घ)

५. प्रदेश र स्थानीय तहमा समन्वय (ङ)

अनुसूचीहरु

अनुसूची-१

के.आई.सिंह गाउँपालिकाका रोजगार तथा स्वरोजगार बनाउन आगामी पाँचं वर्षभित्र संचालन गरिने सिप तथा क्षमता अभिबृद्धिका क्रियाकलापहरु

क्र.सं.	सिप/तालिमको विवरण	संख्या	अवधी	कैफियत
१	व्यवसायिक कृषि सम्बन्धी तालिम	४०० जना	१ हप्ता	
२	व्यवसियक पशुपालन सम्बन्धी तालिम	३५० जना	१ हप्ता	
३	व्यवसायिक कुखरा पालन सम्बन्धी तालिम	५० जना	२ हप्ता	
४	अचार बनाउने तालिम	५० जना	१५ दिन	
५	अगबत्ती धुप बनाउने	५० जना	१५ दिन	
६	ब्यूटीर्लर	५० जना	३ महिना	
७	बेत बासका सामाग्री	५० जना	१ महिना	
८	दुना टपरी	५० जना	१५ दिन	
९	मोटर बाईक	७ जना	९० दिन	
१०	कपाल कटिङ्ग	१४ जना	९० दिन	
११	पलम्बर	१५ जना	९० दिन	
१२	सिलाई ,कटाई र बुनाई	१०० जना	९० दिन	
१३	ईलेक्ट्रीसियन	२५ जना	९० दिन	
१४	सिकर्मी	१०० जना	३० दिन	
१५	डकर्मी	१५० जना	३० दिन	
१६	ह्याचरी तालिम	२० जना	९० दिन	

अनुसूची-२

के.आई.सिंह गाउँपालिकाको रोजगार रणनीति नतिजा खाका

क्र.सं.	नतिजा सूचक	एकाई	आधार तथ्याङ्क	लक्ष्य आ.व. अनुसार					
				२०८१/०८२	२०८२/०८३	२०८३/०८४	२०८४/०८५	२०८५/०८६	कैफियत
१	न्यूनतम रोजगार प्राप्त संख्या	जना	७५	८०	१०५	१२०	१५०	२००	
२	व्यवसायिक सिपमुलक तालिम	जना	५०	७०	१२०	१५०	१८०	२५०	
३	वैदेशिक रोजगारिबाट फर्किएर गाउमै काम गर्न चाहनेको संख्या	जना	२	५	७	९	१०	१५	
४	व्यवसायिक कृषि पेशामा संलग्न संख्या	जना	३००	३१०	३२५	३४०	३५०	४००	
५	व्यवसायिक पशुपालनमा संलग्न संख्या	जना	२५०	२६०	२८०	३००	३२०	३५०	